

Ligia Romontscha = Lia Rumantscha : rapport annual 1973

Autor(en): [s.n.]

Objektyp: **Group**

Zeitschrift: **Annalas da la Societad Retorumantscha**

Band (Jahr): **87 (1974)**

PDF erstellt am: **17.07.2024**

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

LIGIA ROMONTSCHA
LIA RUMANTSCHA

Rapport annual 1973

La suprastanza dalla LR

parsura	dr. med. vet. P. Ratti, Malögia
viceparsura	Cristian Caduff, Cuera
nuder	Rudi Netzer, Savognin
assessur	prof. dr. Jachen Curdin Arquint, Cuera
assessur	Theo Candinas, Cuera
secretari	Hendri Spescha, Domat/Ems

Presidents dallas societads affiliadas dalla LR

Societad Retoromontscha	prof. dr. Gion Deplazes, Cuera
Romania	Ignaz Cathomen, Falera
Uniun dals Grischs	rav. Gion Gaudenz, Puntraschigna
Renania	Gion Kunfermann, Cuera
Uniung Rumantscha Surmeir	Albert Camen, Lai
Uniun da Scripturs Romontschs	prof. dr. Andri Peer, Winterthur
Cuminonza Radio Romontsch	dr. Stefan Sonder, Cuera

La Confederaziun e las minoritads linguisticas

Ils 21 da december 1973 ha il Cussegl federal tractau ed acceptau il messadi davart in alzament dils subsidis dalla Confederaziun allas societads da tetg dils Romontschs e dils Grischuns da lungatg mumma talian per mauns dallas duas combras federalas. Aschia porta il messadi il bul da cusseglier federal H. P. Tschudi che ha neu a neu demussau gronda capientscha e simpatia per nus Romontschs e nos quitaus e basegns. Nus prendein bugen quella caschun per engraziar a cusseglier federal Tschudi per tut quei ch'el ha prestau sin siu post impurtont per la Romontschia e la caussa romontscha insumma.

Engraziar lein nus denton era als emploiai cumpetents dil departement federal digl intern, en special als signurs Martel e dr. Uzler per lur engaschament.

Tenor il messadi ch'ei la risposta sin duas beinfundadas instanzas dalla LIGIA ROMONTSCHA/LIA RUMANTSCHA e dalla PRO GRIGIONI ITALIANO (PGI) duei la LR retscheiver en avegnir annualmein dalla Confederaziun 450 000 francs (tochen uss 190 000) e la PGI 190 000 (tochen ussa 60 000). Quellas contribuziuns augmentadas duein entrar en vigur a partir digl empren da schaner 1975.

Il Cussegl federal propona pia al parlament in augment considerabel dallas subvenziuns en favur dallas duas minoritads numnadas. Quella proposta ei denton ligiada alla cundiziun che era il cantun Grischun aulzi sias contribuziuns regularas alla LR ed alla PGI commensuradamein. Il Cantun ei denton gia ius ordavon cun il bien exempel ed ha alzau igl atun 1973 en connex cun l'approbaziun dil preventiv 1974 sia contribuziun pils Romontschs da 120 000 francs sin 200 000 e per las quater vals talianas dil Grischun da strebels 15 000 francs sin 60 000 francs. Nus engraziein a nossa Regenza ed al Cussegl grond per lur tenuta generusa ed astgein constatar cun satisfacziun e cuntentientscha che noss'istanza dils 1972 alla Confederaziun ei stada perschuadenta e ch'ils basegns finansials annunziati e motivati ei era vegni considerai per gests e dueivels schibein dil Cussegl federal sco era dalla Regenza grischuna.

El decuors digl onn 1974 vegn il parlament federal a tractar il messadi e quei probabel il zercladur il Cussegl dils stans ed il settember il Cussegl naziunal. Nus sperein fermamein che omisduas combras demuossien era ellas gronda capientscha per nos postulats ed essan perschuidi che nos parlamentarists grischuns a Berna vegnan a s'engaschar cun perschasiun e success en favur da nossa caussa.

Sensibilisaziun sin plaun svizzer

La dieta annuala dalla PRO RAETIA dall'entschatta settember 1973 a Claustra ei stada sut l'enzenna dils problems linguistics dil Grischun.

Exponents dallas treis culturas grischunas han presentau ils quitaus ch'il manteniment dall'atgnadad e dall'jerta spirtala caschunan. A Claustra ha lu la suprastanza centrala dalla Pro Raetia concludiu da cuntinuar la lavur informativa en favur dallas instanzas dalla LR, dalla PGI e digl Institut per scrutaziuns reticas durant igl unviern 1973/74 en divers marcaus dalla Svizra bassa. Quellas manifestaziuns che vulan svegliar igl interess e la capientscha per ils problems dallas minoritads linguisticas vegnan organisadas dalla Pro Raetia en collaboraziun cun uniuns grischunas e romontschas existentas en quels centers. L'entschatta ei prevedida a Turitg e la continuaziun a Berna. Alla Pro Raetia cun prof. R. Conzett al tgamun e cun siu premurau secretari Christian Walther ed a tut las societads ed uniuns participontas in cordial engraziament.

Ils 2 e 3 da november 1973 ei vegnida salvada el casti da Lenzburg ina dieta da lavur sut il tetel: «Retoromontsch. Il cumbat d'existenza dil quart lungatg naziunal.» Inziada ed organisada ei la dieta vegnida dalla fundaziun Philipp-Albert-Stapfer-Haus, en special da ses dus secretaris dr. Martin Meyer e dr. Theo Kunz. Igl intent da quella dieta — che ha purtau ordvart interessants referats e discussiuns vivas e fritgeivlas — ei staus quel da sensibilisar la publicitad svizra e quei tras ils mediums, pia tras pressa, radio e televisiun e tras ils parlamentariss svizzers en vesta allas instanzas dalla PGI e la LR a Berna. El decuors digl onn da rapport ein ual ils mieds da massa s'occupai pli intensiv che antruras dalla Romontschia ed han aschia senza dubi carschentau igl interess e la capientscha per ils problems dalla minoritad romontscha.

Industria, lungatg e cultura

L'industrialisaziun ed il turissem vegnan adina puspei numnai sco las caporaschuns dalla digren dil romontsch e sco principals responsabels per la sperdita constanta da substantza linguistica e culturala. Sentelli che ton l'industria sco il turissem portan elements jasters en nossa cuntrada cultural-linguistica e ch'els augmentan ed intensiveschan la preschientscha tudestga el territori romontsch. Da l'autra vart stuein nus veser realisticamein che mo ina miglior dils fundaments e dallas premissas d'existenza ei stgisa e habla da frenar l'emigraziun carschenta oravontut da nossa giuventetgna. La dumbraziun da pievel dils 1970 ha mussau clar e bein che mo ils centers industrials san registrar ina carschen dalla populaziun. Pil solit secattan quels denton ordeifer il territori romontsch e cun paucas excepziuns era ordeifer il Grischun.

Ina carschen relevanta da populaziun romontscha san mo ils cercchels Razén ed Engiadin'aulta registrar. La carschen el cumin da Razén ei d'attribuir allas OVRAS DA DOMAT domiciliadas a Domat che occupeschan da present buca meins che 550 collaboraturs romontschs. Da quels sa ina part considerabla turnar sera per sera a casa, ferton che l'autra ei domiciliada

preponderontamein a Domat, Razén e Trin, pia en vischnauncas che han aunc ina ferma substanza romontscha. Quei fatg ed igl interess dall'industria da recrutar emprendists e forzas da lavur han dau esit ad ina collaboraziun pli stretga denter las OVRAS DA DOMAT e la LR. La fin e mira da quella collaboraziun ei en principi quella da frenar l'emigraziun (pusseivladad da retuorn quotidian a casa) ni lu da ton sco pusseivel impedir ina emigraziun ord igl intschess romontsch. Vuler far responsabels l'industria ed il turissem a priori per tut ils mals che mulestan la Romontschia ei bein strusch ina tenuta gesta e realistica. Collaboraziun vicendeivla astgass bein esser pli tgunsch egl interess dalla caussa.

Vias novas per l'assimilaziun

Il niev program da lavur dalla LR — presentaus e motivaus ell'istanza alla confederaziun — accentuescha en concordanza cun ils resultats dalla dieta dà lavur dils 1970 a Casti l'impurtonza carschenta dall'assimilaziun linguistica, culturala e sociala da tut quels d'auter lungatg mumma che prendan domicil en nossas vischnauncas. L'experientscha muossa che la promptadad da s'assimilar ei en general gronda. Quei che maunca, ni ha muncau silmeins per part entochen ussa, ei la purschida attractiva da pusseivladads d'assimilaziun davart dils Romontschs sezs. Questionadas fatgas ellas vischnauncas da Domat e Razén han mussau clar ed entelgeivel che era la populaziun buca indigena vul che lungatg e cultura, che l'ierta spirtala da nos vitgs vegni respectada, mantenida e promovida. En stretga collaboraziun cun inspectur Rudi Netzer ha la LR procurau ensemen cun in team da lavur diversas adaptaziuns dils cuors audiovisuals franzos «Bonjour Line» e «Voix et images de France». Talas adaptaziuns existan en ladin, surmiran e sursilvan. L'iniziativa sin quei camp vein nus d'engraziar oravontut a Rudi Netzer, als scolasts primars e secundars da San Murezzan ed a scol. sec. Richard Cavigelli, Glion.

Emprovas pli extendidas fatgas oravontut en las vischnauncas San Murezzan, Domat, Glion, Savognin, Flem e Laax han confirmau che l'assimilaziun linguistica selai realisar pli tgunsch, pli spert e cun in bien ton dapli calamita entras cuors audiovisuals per carschi buca romontschs e che tals cuors ein era in mied d'instrucziun valeivel per las scolas cun scolaziun fundamentala tudestga. Finida la fasa experimental ha la LR incumbensau umens dil fatg cun l'elaboraziun definitiva dils texts e realisau silmeins per part novas registraziuns. Proximamein vegn ins era a saver retrer tals cuors d'assimilaziun sin cassetas. Produenziun e vendita vegnan procuradas dalla LR. Nus vein d'engraziar ad in triep buns gidonters per gronda ed intensiva collaboraziun sin quei camp da lavur niev ch'ei zun empermettents per igl avegnir. La LR vegn era egl onn proxim a stuer investar mieds considerabels en quell'interpresa. Ella ei denton perschuadida che quell'investiziun vegn a sepagar en tuts graus.

La clav nova per sustener scolettas romontschas

El rom da sias zun mudestas pusseivladads finanzialas ha la LR susteniu tenor pratica vertenta entochen oz scolettas da vischnaucas periclitadas linguisticamein el territori denter Glion e Zuoz. Alla Dieta da lavur da Casti han ins postulau inepgnativamein che la LR concentreschi ils mieds disponibels oravontut sin la buna scolaziun e formaziun da mussadras romontschas e ch'ella sedelibereschi ton sco mo pusseivel dils subsidis regulars da singulas scolettas. La LR ha dau suatientscha a quei giavisch, ha slargiau ed intensivau la scolaziun dallas mussadras creond il «Seminari per mussadras romontschas» cun ina scolaziun cumpleta da dus onns ed ei stada retenida e reservada en damondas da subsidi. Il fatg ch'igl entir intschesch romontsch ei da considerar oz sco territori periclitau, in grond diember da damondas per agid e sustegn e la creaziun da novas scolettas en numerusas vischnaucas han sfurzau la suprastanza da reponderar da rudien la questiuin. Suenter madira ponderaziun e sin fundament dalla lavur d'ina cumissiun speciala ha la suprastanza dalla LR creau in regulativ che circumscriva las premissas e condiziuns da subsidis a scolettas sco suonda:

1. Il dretg per sustegn ei da derasar sur gl'entir territori romontsch.
2. Premissa per in subsidi ei l'instrucziun fundamentala romontscha en scola primara, ni silmeins ina instrucziun parziala da duas uras effectivas per jamna. Gl'inspectur scolastic duei attestar l'execuziun.
3. Ulteriura premissa ei che la vischnaunca seigi purtadra ni ch'ella sustegni corporaziuns tenor sias pusseivladads.
4. La forza finanziala dallas vischnaucas vegn considerata commensuradamein tenor indicaziuns dil departement cantunal da finanzas.
5. La situaziun psicologica-linguistica dil liug duei vegnir risguardada.
6. Il sustegn entras la LR implichescha la controlla dalla scoletta entras l'inspectura, la quala rapporta davart la qualidad.
7. La LR conceda ina contribuziun da start da max. frs. 1 500.—. Quella excluda in'otra contribuziun per quei onn.
8. Las contribuziuns regularas muntan a frs. 500.— tochen 1 000.— per scoletta, denton max. frs. 1 500.— per purtader.
9. Novas damondas da sustegn ston vegnir inoltradas tochen la fin d'uost alla LR e vegnir documentadas entras preventiv.
10. La suprastanza LR reponderescha mintg'onn, schebein las premissas per in sustegn ein dadas.
11. La summa totala che la LR ha a disposiziun per sustener scolettas ei limitada e vegn mintgamai fixada el preventiv.
12. Quest regulativ remplazza la pratica da tochen oz ed entra en vigur igl 1. da schaner 1974.

La radunonza da delegai

Igl organ suprem dalla LR, la radunonza da delegai, ei seradunada ils 5 da matg a Cuera. Ils numerus delegai han tractau tut las fatschentas statutaricas el senn approbativ. Tenor statuts elegia la radunonza da delegai per 3 onns ils commembers dalla suprastonza, 2 suppleants, il parsura ed il revisorat. Demissiunau han cuss. naz. Toni Cantieni, sco suprastont ed ils dus suppleants vegl dir. Christian Badraun e sur prof. Gieri Derungs. Nus engraziein als signurs abdiconts grondamein per lur engaschament en favur dalla caussa romontscha.

Per ils proxims treis onns secumpona la suprastonza sco suonda:

President: Dr. Pierin Ratti
Commembers: Prof. dr. J.C. Arquint
Cristian Caduff
Theo Candinas
Rudi Netzer, sco successur da Toni Cantieni.

Sco novs suppleants vegnan elegi ils signurs Leo Nicolay, Bravuogn/Tusaun e prof. Isidor Winzap, Cuera.

Reelegi unanimamein vegnan ils revisurs Padruot Signorell, Robert Capaul e Martin Quinter.

Il cussegl

Sco organ directiv e consultativ tracta e decida il cussegl davart las damondas generalas e principialas dalla LR. En sias treis sesidas digl onn da rapport eis el — sper las damondas finanzialas — sededicaus specialmein als dus temas centrals: La situaziun dalla pressa romontscha e problems da scola.

La pressa romontscha gioga ina rolla ordvart impurtonta per il manteniment e la tgira dil lungatg. Ella ei oravontut per l'actualisaziun dil lungatg da mintga di e la derasaziun e popularisaziun dils neologissemms d'impurtonza decisiva. En vesta allas grondas difficultads finanzialas ha la Renania inoltrau ina resoluziun giavischond che la LR s'occupeschi da rudien dalla questiu. Il cussegl ha fatg ils pass necessaris per che quei daventi, e la LR vegn a prender el proxim avegnir mesiras en caussa. Che quei sto daventar en cunvegna cumpleina cun ils editurs da nossas gasettas sentelli.

Che la scola ha la posiziun clav ellas stentas per il manteniment dil lungatg ei evident. Tgei che daventa ni vegn munchentau leu ei decisiv e sto perquei era fatschentar il cussegl dalla LR. En sia davosa sesida dils 1973 ei il cussegl seschous orientar dad umens competents davart cudischs novs da

scola, l'instrucziun tudestga cun la metoda audiovisuala ed il lungatg franzos en scola primara. Tuttas treis damondas ein impurtontas e vegnan persequitadas cun gronda atenziun. Il mument dau vegn la LR ad intervegnir leu nua ch'ei tucca, sinaquei ch'ils interess dalla Romontschia vegnien respectai e risguardai.

Egl onn da rapport ha il cussegl giu da prender cumiau dils dus commembers dr. Dumeni Columberg, ch'ei staus duront 7 onns president dalla Romania, e Ludovic Hendry, president dall'Uniun da scripturs. Omisdu han prestau sco presidents da lur uniuns ed era el ravugl dil cussegl gronda e buna lavur. La LR engrazia als dus presidents partents e spera ch'els stettien fideivels alla caussa romontscha. In beinvegni cordial a lur successurs Ignaz Cathomen, scolast secundar, Falera, niev president dalla Romania ed a prof. dr. Andri Peer, niev president dall'Uniun da scripturs.

La suprastonza

En buca meins che 12 sesidas ei la suprastonza sededicada intensivamein ad in grond diember da damondas e problems. Damondas principialas e d'interess general ha ella empalau vinavon al cussegl. Sentelli ch'ella ha giu da prender in grond diember da decisiuns organisatoricas ed administrativas. Denter auter ha ella elaborau per il secretari in niev reglament che circumscriba en detagl sias incumbensas e cumpetenzas e che determinescha era sias activitads accessorias. Quei ei in empren pass sin la via dalla reorganisaziun dalla LR e da ses organs. Ina reorganisaziun interna ei necessaria e sto vegnir realisada en vesta als novs pensums ed ils mieds augmentai digl avegnir.

Il fevrer 1973 ha la suprastonza inoltrau al Dun svizzer dalla Fiasta Naziunala ina beinmotivada ed extendida istanza cun la damonda per in sustegn finanziel ord il recav dalla collecta dils 1973 ch'ei destinada per intents culturals. Quella instituziun ha giu risguardau la Romontschia la davosa ga igl onn 1967, e nus astgein haver buna speranza ch'ella fetgi quei era uonn.

Il secretariat

Il secretariat ha era giu uonn in schierl tgiemblau da lavur. Las acziuns da sensibilisaziun, artechels en gasettas ed emissiuns da radio e televisiun han fatg enconuschenta la LR ad ina publicitad pli vasta. Ina conseguenza da quellas acziuns ei denter auter quella ch'il diember da quels che giavischan adina dapli informaziun ed orientaziun crescha ad in crescer.

La primavera 1973 ei giuvna Betta Heinrich da Ramosch entrada el secretariat dalla LR sco imprendista mercantila. Nus fagein ad ella in

beinvegni cordial e sperein che la lavur zun varionta da nies secretariat plagi ad ella.

Era igl onn 1973 savein nus remarcar in niev record dallas entradas ord la vendita da cudischs. Muntavan gia ils rodund 58 000 francs digl onn vargau in success nunspetgau ed extraordinari sche astgan ils rodund 77 000 francs da quest onn valer sco attestat dalla buna ed intensiva lavur che vegn prestada ella stizun da «cudischs» dalla LR. Per quella biala prestaziun gratulein nus al secretari ed alla secretaria giuvna Genoveva Arquisch.

Ediziuns e publicaziuns dalla LR

Ovras fundamentalas

a) Vocabulari tudestg-romontsch sursilvan

Dapi ils 1968 ha la LR fatg gronds sforzs per puder realisar eifer temps nizeivel quell'ovra d'impurtonza fundametalas. Suenter che las numerusas lavurs preparatoricas ein stadas finidas (atun 1970) ei prof. dr. Alexi Decurtins vegnius incaricaus cun la redacziun sco tala. La LR ha fatg tut il pusseivel per contonscher ils congedis necessaris pil redactur (1970=6 meins; 1972=3 meins), quei ch'ei reussiu ad ella grazia alla beinvulientscha dalla Società Retorumantscha ed al sustegn finanziel dil Fondo naziunal per la promoziun dalla scrutaziun scientifica. Prof. Decurtins ha menau a buna fin la lavur redacziunala, e dapresent ein diversas gruppas da correctura en funcziun. La LR ha interpretu tut il pusseivel per accellerar il ritmus da lavur, ton da redacziun e correctura sco era dalla stampa. La speranza da saver presentar l'ovra aunc egl onn da rapport ei buca secumplenida. Pils 1974 stuess il schi desiderau vocabulari tudestg-romontsch sursilvan finalmein saver vegnir en vendita.

b) Dicziunari tudais-ch — ladin

Dil Dicziunari tudais-ch-ladin da Bezzola/Tönjachen — era quel ei exausts dapi onns — ei la part existenta vegnida restampada en offset. Sin basa dil material per il Vocabulari tudestg-romontsch sursilvan e da numerusas autras fontaunas ha il redactur prof. dr. R. R. Bezzola — assistius da giuvna Anna Ratti — rimnau, ordinau e redigi il material per l'aschunta cun ils plaids novs. Era quella ediziun duess esser promta el decuors dils 1974.

c) *Pledari da Sutselva*

Cun excepziun d'entginas lavurs secundaras ei la lavur redacziunala dil Pledari da la Sutselva procurada da Curo Mani ton sco finida e la pli gronda part dil pledari gia tschentada. Aschia astgein nus sperar che era il pledari vesi prest il clar dil di.

Publicaziuns per la giuventetgna

Sco ediziun cumineivla dalla Ligia Romontscha cun las societads affiliadas Uniun dals Grischs, Uniung Rumantscha da Surmeir e la Romania ed en stretga collaboraziun cun la casa editura Delphin ei cumparius

Mieu prüm dicziunari

Igl mies ampren dicziunari

Miu empren dicziunari da Richard Scarry.

La traducziun en ladin engraziain nus a Rica e Gion Gaudenz-Ganzoni, assisti da Reto R. Bezzola, la versiun surmirana ad Ambros Sonder e l'adattaziun al sursilvan ad Alexi Decurtins e Giusep Decurtins.

Ensemen cun l'Ovra Svizra da Lectura per la giuventetgna (OSL) ein vegni edi uonn ils carnets suandonts:

- nr. 1262 Jaccard/Marugg: Üna festa chi vess pudü avair üna mala fin
- nr. 1263 Jaccard/Spescha: Ina fiasta che vess saviu finir mal
- nr. 1264 Bolliger/Simeon: Claudia
- nr. 1265 Halter Toni: Nadal
- nr. 1266 Murk Tista: Nos min
- nr. 1267 Knobel/Vincenz: Carstgauns e maschinas
- nr. 1268 Knobel/Gaudenz: Umans e maschinas
- nr. 1269 Knobel/Schaniel: Carstgangs e maschinas.

En connex cun las publicaziuns admettein nus in engraziament sincer alla Pro Helvetia, l'Ovra Svizra da Lectura per la Giuventetgna, la Cuminonza Grischuna per il bien cudisch (BAJ) ed alla fundaziun dr. Augustin che han cun lur agid fatg pusseivlas las ediziuns allegadas.

Cun sustegn dalla LR ei cumparius 1973 dad Armon Planta in tom poesias sut il tetel AMARELLAS.

Quei e tschei dalla famiglia romontscha

100 onns ein spari dapi la naschientscha dil cumponist dalla «Chara lingua», *Robert Cantieni*. A caschun d'ina commemoraziun che ha giu liug ils 18 da november 1973 ad Ardez han ins mess ina tabla da regurdientscha vid la casa da siu amitg scolast Peider Mengiardi nua che Cantieni ha cumponiu sia nunemblideivla ovra «Lingua materna».

Il 2 da fevrer 1973 eis ei stau 20 onns che prof. dr. *Ramun Vieli* ha bandunau questa tiara per adina. La LR salva il redactur dils vocabularis, il bab dalla Romania ed il promotur dil lungatg mumma en pia ed engrazieivla memoria.

Da dus giubileums da speciala tempru ha «Il Pompalus» dils 14 da settember 1973 saviu reportar sut il tetel «10 onns Fontaniva — 20 onns Desertina». La LR che ha neu e neu saviu apprezzar la gronda ed impurtonta prestaziun da quellas duas valentas casas edituras gratulescha cordialmein e giavischa ad ellas vinavon perseveronza, curascha e success.

Siu giubileum da 75 onns ha il *Chor Alpina, Cuera*, saviu festivar ils 23 da november 1973 cun in concert el hotel Marsöl a Cuera. La finamira dall'uniun — cun la cooperaziun dil Chor da dunnauns e mattauns Rezia — ei e resta la promoziun dil contact denter ils Romontschs a Cuera e la tgira da lungatg e cant romontsch. Omisdus chors han neu e neu representau en moda simpatica il quart lungatg e la preschientscha romontscha ella capitala grischuna e meretan nies engraziament sincer e la renconuschientscha dalla Romontschia.

Ils 2 d'avrel 1973 ha in um ch'ei staus ligiaus zun fetg cun l'Alpina e Rezia saviu festivar siu 80avel anniversari. Nus plidein da *Casper Spescha*, anteriur procurist dalla Banca cantunala. 1932 ha il giubilar ediu la stenografia romontscha che ha anflau grond resun principalmein egl exteriur. Duront ina roscha d'onns ei Casper Spescha staus commember dil revisort dalla LR ed ha adina priu viva art e part dils quitaus e plaschers dil moviment romontsch. Ch'il Segner regali al giubilar aunc in triep onns da buna sanadad ei nies giavisch sincer.

Alla fin da nies rapport engraziein nus en num dalla LR e segir era en num dalla populaziun romontscha entira a tut tgi che ha prestau lavur en favur da nies lungatg mumma ed a tuts quels che demuossan di per di ina tenuta romontscha franca e nunballucanta.

Pierin Ratti, parsura

Nos morts

Ella vegliadetgna da 72 onns ei morts ils 16 da schaner 1973 a Puntraschigna igl enconuschent cumponist *Nuot Vonmoos*. Sia pli derasada cumposiziun ei senza dubi la canzun «Dorma bain» che vegn buca cantada mo en Svizra, mobein era en Tiaratudestga, Engheltiara, Frontscha ed els Stadis Uni.

Nuot Vonmoos era commember dalla cumissiun federala e cantunala da cant e presidiava era la cumissiun da cant dalla LR. Siu plaid veva peisa e siu character conciliant vegneva apprezziaus zun fetg. Duront 37 onns ei il

defunct staus dirigent dil Chor Viril d'Engiadina. Alla vischnaunca da Puntraschigna ha el surviù 44 onns sco scolast ed organist.

Per ses merets en favur dil cant e dalla cultura romontscha ha el retschert 1969 il premi da radio dalla Cuminonza Radio Romontsch. El ruaussi en pasch!

Cun *dr. Paul Scheuermeier*, ch'ei morts ils 13 d'uost 1973 a Berna en la vegliadetgna d'85 onns, ha in grond e fideivel amitg dils Romontschs bandunau nus per adina. Alla LR ha dr. Paul Scheuermeier rendiu gronds survetschs en grevas damondas. Aschibein en la questiun spinusa dall'Acciun Sutselva (1948) sco era en quella dalla scripziun sursilvana (1959) ei Scheuermeier sespruaus da far cun tut quita il mediatur. Sias lavurs e ses giudicats muossan con fetg e con serius ch'el ei staus engaschus persunalmein e co el ei sestentaus d'arrivar ad in pareri objectiv, solid e ruasseivel. La LR vegn a salvar dr. Paul Scheuermeier en buna ed engrazieivla memoria.

Rapport dil cussegl da scola

Igl onn da scola 1972/73 ha priu sia fin ils 26/27 da zercladur culs examens da diplom. Otg scholaras ein sortidas sco mussadras romontschas en la pratica. Quei ei stau il davos cuors tenor il modus vegl. Dacheudenvi vegn mo in cuors menaus, ed ils examens da recepziun han liug mintga dus onns. Quella midada cun ina instrucziun intensiva da dus onns ei segir sepagada. Schebi che certs cantuns ein revì denton sin ina instrucziun da treis onns, vein nus aspects da vegnir reconuschi cun la fin digl onn dall'Uniun svizra per seminaris da mussadras.

Il cuors current ei staus interruts il december 1973 e mars 1974 d'in praticum da mintgamai treis jamnas. Ils 11 tochen ils 16 da fevrer han las scholaras giu in'jamna da sport si l'alp Quader sur Breil. Nossa directura, sora Florentina Camartin, ha accumpignau las scholaras e giu quita dalla tgira spirtala e corporala. In giuven skiunz, mess a disposiziun digl uffeci cantunal per giuventetgna e sport ha surpriu l'instrucziun da skis. El decuors digl onn da scola han las scholaras giu caschun da frequentar pliras dietas e tedlar referats d'interess cultural e professiunal. Pliras dad ellas fan era part dil Chor romontsch da scholars cantunals e separticipeschan allas reuniuns dalla Montana. Nus beneventein quei contact cul seminari da scolasts e cul gimnasi. Quei augmenta la schientscha professiunala e dat ligioms che pon fructificar il svilup da nossas scholaras.

Ils 3 da mars vein nus giu examens da recepziun per las scholaras d'in niev cuors. Sco experts ed examinaders han funcziunau: dunna Paulina Caduff, Sora Florentina Camartin, Theo Candinas, dna. dr. Fortunata Raming, ser plevon Leo Reinalter, Vinzens Sonder, dna. C. Straub, prof. Victor Stupan

e Hendri Spescha. Da 26 candidatas ha il Cussegl da scola radunau en corpore saviu acceptar per munconza da plaz mo 13. Quei ei il diember maximal ch'ins po fultscher en las stanzas ed entuorn las meisas da scola a disposiziun. Tenor las regiuns serepartan las scolaras admessas sco suonda: 6 ladinhas, 5 sursilvanhas e 2 surmiranhas.

La fin da zercladur concludin nus igl onn da scola cun la diplomaziun. Quei ei in scalem special en nies svilup, essend che nus savein concluder per l'emprema gada in cuors intensiv e nuninterrut da dus onns.

Ils commembers dil Cussegl da scola han sper la cooperaziun a caschun dils examens giu caschun da s'exprimer en pliras sesidas davart ils problems urgents. Denter auter lein nus menziunar il fatg che l'inspeziun dallas scolettas vegn procurada dacheudenvi da treis inspecturas regionalas, dallas qualas duas fan part dil Cussegl da scola. Quei simplifichescha il menaschi e spargna enqual viadi dil lontan. La survegiladra digl internat ha stuiu far plaz en Casa Romontscha al diember augmentau da scolaras. Pigl avegnir stuein nus tschercar in'otra fuorma da survegilanza.

Concludend less jeu buca tralasar d'engraziar a tut quels che han attribuiu alla buna atmosfera en nossa scola ed han prestau lavur da rudien. Sora Florentina ha sper la minuziusa formaziun professiunala dallas scolaras da purtar il grev buordi administrativ. Ella coordinescha la lavur interna denter scolaras, magisters e Cussegl da scola e pren contact anoviars. Aschia ha ella denter presentau cun success in plan d'instrucziun cumplet als representants dil departement d'educaziun. Quei ha giu per consequenza ch'il cau dil departement ha declarau che la scolaziun seigi caussa dil cantun. Quei vul bein dir che lez seigi prompts da surprender il deficit da nies seminari tochen a l'integraziun da quel cun la nova scola da dunnas.

Era als commembers dil Cussegl da scola s'auda miu engraziament per la buna e conscienziusa cooperaziun. Il davos, mo buca meins da cor, ditgel jeu engraziel fetg allas scolastas ed als scolasts che han unfriu da lur scart temps liber per l'instrucziun da nossas mussadras. Nus sperein ch'els tegnien la dira era igl onn che vegn.

Per il Cussegl da scola LR

Il president: Theo Candinas

Nossas societads affiliadas

Societad Retoromontscha

Digl onn vargau astgein nus esser satisfatgs la finfinala malgrad ina bufatga carga da quitaus empau da tuttas sorts. Denton eisi forsa aschia ch'igl engaschament crescha per da dretg en quei mument che la smanatscha vegn, quei tier in cert equivalent.

1. Il Dicziunari rumantsch grischun (DRG)

Tier il DRG han ins teniu stendiu sco tochen dacheu. Cumpari ein egl onn 1973 ils faszichels 72, 73, 74, strusch 200 paginas dil tom 6 da nies dicziunari. Las lavurs han anflau era en nossa pressa grischuna in bien eco. Nus savein constatar cun plascher che gest els cerchels dalla giuventetgna crescha igl interess per questa ovra monumentala, quei pli avanzada ed accessibla ch'ella ei. Quei dat era a nus curascha.

2. Las Annalas

Il tom 86 ha bandunau la stampa il settember vargau. El cuntegn ultra dalla continuaziun da duas lavurs pli liungas: Durich Champell, Rezia alpina e La Val Medel ella glisch da sia litteratura, lavurs sur Peider Linsel e Hans Ardüser, lu sur La rauba el proverbi romontsch, Da quegl tg'igls vigls raquintavan ed Our da meis album rumantsch tochen tier la lavur d'ina seminarista sur igl uclaun da Sur En d'Ardez.

3. Nies institut

En in catsch da curascha zun gronda per buca dir temeraria veva nossa suprastonza acceptau pigl onn 73 in preventiv cun in deficit da bunamein 100 melli francs, cartend ch'en in temps da conjunctura sfrenada seigi quei bunamein ina piparia. La frenada da finanza federala ha denton caschunau a nus empau fastedi. In mument pareva ei che nus stueien relaschar forzas qualificadas per munconza da muneida. Grazia agl agid da nossa regenza grischuna e dalla Fundaziun Janggen-Pöhn vein nus dumignau la situaziun tochen che Berna ha dau suatientscha alla istanza dils 4 dicziunaris naziunals per in subsidi supplementar pils onns 73 e 74. Cun la fin dils 74 scada il conclus federal che reglava la finanza dil DRG. Berna ha dau a nus d'entellir ch'ei vegni pil futur ad esser caussa dil Fondo Naziunal da ver quitaus pils 4 dicziunaris. Ina conferenza culs gremiums

competents ha spatitschau empau nossa tema che la SRR savessi cheutras piarder sia independenza tras ina midada dil status. Sco ei para vulan ins denton surschar alla SRR vinavon la tgira dil DRG. Nossa suprastonza ei perquei d'accord da surdar il quitau per la finanza al FN che fa mintgamai in preventiv per treis onns.

4. *Damondas persunalas*

Ultra da caporedactor dr. A. Schorta e prof. dr. A. Decurtins ei la giuvna professoressa dr. R. Liver stada impegnada cun ina mesa piazza da redactura, fertont che cand. fil. Hs. Stricker ha giu ina mesa incumbensa sco assistent. Il secretariat ei staus en mauns dalla versada giunfra E. Manatschal.

Suenter che Hans Stricker ha doctorau cun la pli aulta distincziun ha nossa suprastonza buca targlinau dad eleger el sco niev redactor dil DRG, quei naven dils 74. Nus giavischein ad el cumpleina cuntentientscha. Deplorablamein han differentas personas remess lur uffecis. Nies meriteivel cassier Otto Vital ha demissiunau per motivs da sanadad questa primavera. Duront 18 onns ha el manischau nossas finanzas fideivlamein e conscienzusamein. Sia gronda lavur ha dunna A. Valaulta-Soliva surpriu ad interim. Seretratgs muort vegliadetgna ei Casper Spescha. El ei staus dils 1955—73 nies meriteivel revisur da quen. Dus da nos commembers da suprastonza, dir. R. Sommer ed insp. T. Schmid han demissiunau. Directur Sommer ha fatg part da nossa suprastonza dils 1964—74 ed inspectur T. Schmid ei staus in meriteivel redactor dallas Annalas da 1956 tochen 74 nuninterrutamein. Nus engraziein cordialmein a tut quellas personas che han duront onns e decennis rendiu gronds e buns survetschs a nossa societad. La suprastonza vegn a far certas propostas, ed ei vegn ad esser caussa dalla radunonza generala da procurar per la cumplettaziun dalla suprastonza.

5. *Radunonza generala*

Quella ei stada ils 20 da fevrer el Duc de Rohan a Cuera. Deliberadas las tractandas statutaricas, ha prof. dr. A. Decurtins referiu en moda deletgeivla sur *P. Pl. a Spescha ed il romontsch*.

6. *Nos morts*

Ils 13 d'uost ei morts a Berna ella aulta vegliadetgna dad 85 onns nies commember honorari *prof. dr. Paul Scheuermeier*. Paul Scheuermeier ei staus in um ordvart attaschau al Grischun ed a nies lungatg romontsch dapi ils onns da student tochen la mort. Da nossa Cumissiun filologica ha el fatg

part dils onns 1942—68, dils 52—63 eis el staus president da quella. Dapi 1952 eis el staus commember honorari dalla SRR. Ultra dil DRG ha el rendiu gronds survetschs era alla Ligia Romontscha, quei adina puspei en muments critics sco 1948 a caschun dalla controversa sur l'Acziun Sutselva e 1959 ellas discussiuns sur l'ortografia sursilvana. Ses pareris bein motivai ein stai decisivs per la LR.

Quest atun ei morts a Berna directur dalla viafier, inschignier *Conradin Mohr*. El ha fatg part da nossa suprastonza dils onns 1949—59 ch'el ha bandunau nies cantun. Conradin Mohr ei staus in fetg fideivel suprastont che muncava strusch ina gada allas sesidas. Ses votums eran adina positivs e beinfundai.

Nus lein mantener ils cars defuncts en buna memoria.

Gion Deplazes

Romania

Il problem il pli difficultus dil moviment romontsch ei d'anflar in resun en tiara romontscha, d'udir il meini dil pievel e da gudignar siu sustegn e sia collaboraziun. Perquei sestenta la Romania dapi onns e decennis da purtar il moviment romontsch ora el pievel. Quella finamira ei aunc ditg buca cuntenschida e vegn probabel mai a daventar realitad. La reorganisaziun dils 1948 ha giu quei final en mira. Cun anim e premura ei ina nova equipa sut l'egida da dr. Augustin Cahannes e silsunter da Toni Halter sestentada da stabilir e realisar denter 1949 e 1959 in niev program d'acziun. L'introducziun dallas secziuns localas, l'actualisaziun dils periodics e differentas autras acziuns stattan 1959/60 sin rucca. La sclavinada dalla Romania entras las dispetas linguisticas e la demissiun dalla suprastonza, empallada da Hendri Spescha, interrompa anetgamein quella lavur. Ei drova plirs onns per surmontar quella crisa interna. L'iniziativa prendan ils students. Els tscherchan l'avischinaziun als auters idioms romontschs cun arranschar camps studentics e cun realisar l'exposiziun ambulonta sur veta, cultura e lingua romontscha. La Romania sezza repren plaun plaunet il program d'acziun ch'era vegnius sistius el temps dils gronds embrugls. 1967 vegnan ils novs statuts approvai. Els statueschan la radunonza da delegai e prevedan la fundaziun da secziuns localas. Quella buna idea arriva memia tard. Il temps ei encunter uniuns. Tontas e tontas autras attracziuns carmalan l'attenziun dil publicum.

Ils 29/30 d'october 1966 organisescha la Romania ina dieta economica a Breil. Quella tschentada s'occupescha dil fatg, ch'ina pulita part da nossas meglieras forzas sto bandunar nossa vallada. Cheutras perdin nus era ils purtaders dalla cultura romontscha. La dieta da Breil meina alla fundaziun

dalla Pro Surselva. Sco cunterpeisa suonda ils 28/29 da settember 1968 la dieta culturala a Rabius. Quella ha per mira da dar a nosa cultura ina tempru che corrispunda a nies temps e d'anflar ina fuorma adequata per promover la cultura romontscha en nos dis. Ella radunonza dalla Romania dils 30 da december 1972 vegnan danovamein damondas da principi tractadas. Igl exposé da prof. dr. Paul Tomaschett «Ideas e propostas partenent il moviment romontsch en Surselva» catta ina buna atenziun. Las posiziuns da romontschs interessai vegnan sistematisadas e presentadas als delegai. Igl ei previu d'arranschar da Pastgas 1974 ina dieta per tractar il concept da prof. Paul Tomaschett.

Scola e mieds d'instrucziun

Era igl onn 1973 ei la scola stada el center da nosa lavur. La fin da november 1973 ha igl emprend tom dalla retscha da cudischets «La veta da mintgadi» bandunau la stampa. Ei settracta d'ina collecziun cun texts da lectura per il scalem superiuir dallas scolas romontschas sursilvanas. Il schaner 1974 ei il secund tom, quel per il scalem bass suandaus. Ils dus cudischets ein igl emprend fretg dil project per novs mieds didactics per las scolas romontschas sursilvanas.

Igl onn 1969/70 ha la Romania organisau ensemen cun las Conferenzas scolasticas dalla Surselva cuors da perfecziun. En quei connex eisi semussau, ch'ei seigi urgentamein necessari da crear novs mieds didactics romontschs. Ins ei sedecidiu per ina lavur cumineivla, sco quei ch'ella ei vegnida instradada dalla Conferenza scolastica ladina. La Conferenza scolastica romontscha sursilvana dils 5 da december 1970 ha incaricau ina gruppa da lavur sut l'egida da scolast secundar Richard Cavigelli, Glion cun l'execuziun dil project. Quella gruppa ei vegnida sustenida cun plaid e cussegl da prof. dr. Alexi Decurtins, ferton che la Romania ha procurau per l'organisaziun e la finanziaziun dil project. Sin proposta dalla Cumissiun cantunala per mieds d'instrucziun, ha il departament d'educaziun declarau ils dus cudischs obligatoris per las scolas romontschas. Ils 18 da schaner 1974 ei la Conferenza scolastica sursilvana s'occupada da quels mieds d'instrucziun. Sin rucca stat in tierz cudisch da lectura sco era ina collecziun da texts vegls e novs ed ina rimnada d'exercezis stilistics.

Igl Ischi semestril

La radunonza da delegai dalla Romania dils 31 da december 1971 ha decidiu da dar ina nova fuorma agl Ischi. En pei d'ina scartira annuala duei ina ediziun semestriala en fuorma da revista romontscha cumparer. Il cuntegn duei vegnir actualisau. La nova publicaziun duei daventar in forum da discussiun, in palancau da scomi d'ideas el pli vast senn dil plaid.

Igl Ischi semestril cuntegn 5 parts. Mintgina vegn tgirada d'in redactur responsabel. Igl emprum numer ei cumpariu da Nadal. Naven d'ussa duess igl Ischi cumparer regularmein duas ga ad onn.

Quei e tschei

La primavera 1973 ha la Stampa Romontscha entschiet a publicar il «Fegl ufficial dalla Surselva» che cuntegn publicaziuns officialas da vischnauncas, uniuns ed organisaziuns, sco era communicaziuns ecclesiasticas ed in calender d'occurrentas. Las vischnauncas drovan in tal fegl d'informaziuns. Aschinavon ch'el vegn redigius en in bien lungatg, ha el senza dubi era valur linguistica. Deplorablamein essan nus era cheu empau tard, essend autras publicaziuns gia s'ignivadas en Surselva.

Sil camp dalla «Fatscha da nos vitgs» constatein nus in legreivel progress. Numerus Romontschs vegnan pli e pli pertscharts da nossas bellezias culturalas ed ein perquei era prompts da mantener quels scazis. Sco ina retscherca muossa, dat ei adina pli e pli biaras bunas inscripziuns romontschas. Tscheu e leu ha la Romania susteniu finanziarmein talas midadas. Era ina sfegliada el niev cudisch da telefon muossa in bi resultat. En differentes vitgs ein numerusas indicaziuns tudestgas vegnidas brattadas cun romontschas. Quella acziun sto vegnir cuntinuada.

Per sustener las vischnauncas ha la Romania procurau per la translaziun d'in model d'in regulativ per la polizia da fiug ed il corps da pompieri. El decuors da 1973 ein tuttas vischnauncas stadas obligadas da relaschar in tal regulativ. Cunquei ch'ei setracta d'ina materia tecnica e cumplicada, eisi beinduras grev d'anflar in bien text romontsch.

La stad 1973 ha ina grupp da scolasts elaborau in cuors audio-visual per emprender romontsch. Quei ei in bien mied per assimilar ils buca romontschs. In success tut special sa scolast Richard Cavigelli puspei registrar cun siu cuors a Glion.

Conclusiun

Cun la fin da 1973 han ils suandonts suprastonts remess lur mandats: Dr. Dumeni Columberg (10 onns en suprastonza, da quei 7 onns president), prof. dr. Alexi Decurtins (6 onns vicepresident), Gion Battista Spescha (3 onns actuar) e Giusep Venzin (3 onns assessur). La nova suprastonza, eligida dalla radunonza da delegai dils 29 da december 1973, secumpona sco suonda: Scolast secundar Ignaz Cathomen (Falera), president, sur vicari general Giusep Pelican (Cuera), scolast secundar Richard Cavigelli (Glion), scolast Albert Decurtins (Trun) e niev: Redactur dr. Giusep Capaul (Mustér), prof. Isidor Winzap (Cuera) ed ils seminarists Rest Martin Cabalzar (Cumbel) e Martin Mathiuet (Surrein).

Nus vulein buca concluder quest rapport senza engraziar cordialmein a tut quels che han sin ina moda u l'otra contribuü alla promoziun da viarva e cultura romontscha. Senza quei agid e sustegn ei la tgira da nosa viarva romontscha exclausa.

Dumeni Columberg

Uniun dals Grischs

Aint il «Cudesch d'or da l'Uniun dals Grischs», sto cumanzo dad Eduard Bezzola intuorn il 1930 — il cudesch es resto ün fragmoint da duos paginas — legiain nus l'interessanta algrundaunza: «In üna radunanza populara in december 1904 sviluppet el (rav. Otto Gaudenz) per la prüma vouta sias ideas davart la fundaziun d'üna società per il mantegnimaint e la cultura dal rumantsch.» La fundaziun da l'Uniun dals Grischs ho gieu lö pür la prüma dumengia da december 1906 a Samedan. Tuottüna nu vulains schmancher cha sun uossa güst 70 ans daspö cha «ün modest numer d'amis e d'amias» haun inclet e sustgnieu la chosa. Üna ssocieted cun statüts es l'UdG pür davent dal 1915.

Cudeschs ed exposiziuns

Zieva «*Carius e Bactus*», edieu da la LR in *duos* idioms rumauntschs, resentins nus plaschair cha «*Mieu prüm dicziunari*» ho perfin pudieu dvanter üna ediziun cumünaivla pels Ladins, Surmirauns e Sursilvauns. Il cudesch vain druvo in scouline, in scoula, perfin per cours da creschieus. — Mag. sec. Armon Planta ho publicho sies poesias social-criticas i'l tom «*Amarellas*». — «*Il piz da la corna tschanca*» es la publicaziun postuma d'üna parabra surrealista da Jon Demarmels. Illa seria OSL es cumparsa eir la traducziun ladina dal quadern richamaing illustro «*Umans e maschinas*». — Il cudesch pü frais-ch es «*Tamfitsch*», ün'amussaivla istorgia da famiglia dad Anna Pitschna Grob-Ganzoni, edieu da gfra. Bernina von Guaita. Manzunain sper l'*Aviöl e'l Dun da Nadel* eir ils duos ultims numers da la Chasa Paterna: «*Las Burlas da Men da Betta*» our dal relasch da Men Rauch e «*La Lavera*» da Victor Stupan.

Las exposiziuns da cudeschs e gös rumauntschs haun darcho chatto fich bun'accoglientscha in diversas vschinaunchas d'Engiadina sura e suot. Ün album cun fotografias artisticas illustrescha la brama e'l plaschair dals iffaunts per ils cudeschs.

Aviand la suprastanza da l'UdG incumbenzo ils cuvihs da fer glistas d'adressas d'Engiadinais a l'ester, es steda la vendita dal «*Chalender Ladin*» per bainquaunt megl'dra: ün töch sur 3000 exemplers!

Cuors da rumauntsch

Per quels ans avains nus fadios in prüma lingia l'inviern passo, na dapertuot cun success. In oters lös la frequenza es steda bger pü granda cu cha's vess cret: A San Murezzan il cuors audio-visuel regiunel ho stuvieu gnir mno in quatter secziuns, eir quel cun «Mieu prüm dicziunari» a Samedan in duos partidas. Tuot ils cuors da l'Engiadin'ota quintaivan insembel var 115 creschieus prontos a s'assimiler! Nu stuvevessans nus publicher ils noms dals partecipants, per intimer a quels chi'ls cugnuoschan da discuorrer eir rumauntsch cun els?

Il cuors da vacanzas per rumantsch, experimento per la prüma geda düraunt duos eivnas dal mais lügl in Chesa Planta a Samedan, es sto ün plain success. 75 partecipants haun musso ün grandischem interess per lingua e cultura. L'iniziant principel, prof. G. Bodemer, ho pudieu constater a la fin: «La frequenza e las lecziuns es steda al 100%, mê nun ho mancho üngün!»

Dunaziun e stipendi

Tres contrat da dunaziun ho regalo gfra. *Bernina von Guaita*, Zuoz, a l'UdG 400 000 francs. Quels haun da gnir impundieus per metter ad ir üna libreria ladina. In quella libreria gnaron previs eir gebens da deposit, üna butia, üna seletta da lectüra e d'exposiziun. Nus savains fich grô a la leida dunatura ed admirains eir sieu impegn per nossa chosa.

La vaidgua da sar Wilhelm Schucan barmör, dna. *Annamaria Crispolti-Schucani* a Perugia, ho cumunicho cha our dal relasch da sieu hom a vegnan miss annuelmaing a dispusiziun ad ün student u ad üna studentessa d'Engiadina bassa 56 000 liras per frequentar ün cuors a l'universited da Perugia pels esters. Eir per quist stipendi essans nus arcugnuschaints.

Agüd bainvis

Las gruppas da planisaziun regionalas spordschan agüd eir a nossa chosa. Al lö centrel da quella d'Engiadina bassa, ad Ardez, es gnida s-chaffida üna *biblioteca d'imprast*. Il parsura da quella d'Engiadin'ota, sar parsura da stedi, Otta Largiadèr, disch in üna charta drizzeda als 18 avrigl a las suprazanzas cumünelas t.o.: «Da mantgnair nossas egnezzas, e lotiers appartegna eir nossa lingua e cultura, es dvanto hozindi nossa prüma lezcha.» Ed el fo propostas concretas: Da vaglier dals noms da prüvi e vschinaunchas, da pisserer cha las affischas ufficielas vegnan fattas per ladin, cha'ls noms da chesas novas sajan s-chets, ed alura da cumbatter per inscripziuns rumauntschas dals affers!

La «*Quarta Lingua*» es landervi ad inventariser las inscripziuns da nossas

vschinaunchas. Als 8/9 gün avaro lö a Zuoz üna dieta da lavur da la Quarta Lingua sün iniziativa da la gruppa regiunela, «Cultura e scolaziun da creschies». Il tema es: Problems culturels e linguistics. L'UdG nun es pü suletta!

Varia

Als 24 gün 1973 es gnida inaugureda la *Chasa Jaura* a Valchava. Fain spranza ch'ella dvainta ün center da cultura ed ün incuraschimaint a la buna cumbatta. — Als 18 november ha gieu lö ad Ardez üna commemoraziun da nos cumponist *Robert Cantieni*, i'l 100avel an da sia naschentscha. Vi a la chesa inua ch'el ha cumponieu la «Chara lingua» es gnida missa üna tevla d'algurdentscha.

Trattativas cul cussagl da la *Scuola da giarsuns a Samedan* haun purto il früt ch'almain il ram «cugnuschentschas per la vita» gnaregia scumpartieu eir per rumauntsch. 47% dals giarsuns chi vaun lo a scoula saun rumauntsch. Bgers sun eir da lingua italiauna.

Cla Biert ho prelet in 10 vschinaunchas — eir a Turich e Cuir — our dals manuscrits per seis nouv cudesch. — Nus spettain aunch'adüna *las cassetas* cun la registraziun da nos cuors audio-visuel, scupür cun parevlas per iffaunts pitschens. Ad es eir gnieu intimo da lavurer pel *chaunt rumauntsch* e da pisserer per ün *telecolleg*.

A la LR savains nus grô per üna *subvenziun extraordinaria* per nos cudesch «Il pled puter».

Giain inavaunt cun bun curaschi, lavur nu mauncha!

Gion Gaudenz

Uniung Rumantscha da Surmeir

La suprastanza dall'Uniung Rumantscha da Surmeir ò er chest onn sa do totta fadeia dad adampleir sias obligaziuns conform allas statutas existentas, per cotras canalisar igls interess digl muvimaint rumantsch vers la veira meira ch.v.d. promover e cultivar igl noss lungatg da mamma. Gio tar la fundaziun dall'URS, avant 52 onns, èn per chel scoppo nias creos igls noss organs officials, igl Noss Sulom, siva la Pagina da Surmeir ed igl Calender surmiran. Cun tot l'explusiung digl carschamaint da costs dallas differentas stampareias, tgi paran a nous strousch ple surpurtabels, òn igls noss organs officials catto er chest'onnn la veia tar igls lectours. Gl'è a nous strousch ple pussebel da mantigneir anavant tots treis organs sainza augmentar la muschna da dabets, la cala caschunescha a nossa suprastanza gronds chitos. Ja less gist cun chella occasiung appellar a tots e principalmaintg agls

cumegns rumantschs, da sustignair er finanzialmaintg la fegnameira digl muvimaint dall'Uniung Rumantscha da Surmeir. Igl pievel per igl noss lungatg da mamma, e betg igl pi davos igl pievel per nossa cultura e tradiziun surmirana, crescha an en crescher e pratenda en afront ni cuntercumbat. La victorgia d'en tal cumbat so angal neir francada tras ena voluntad ed en spiert veiramaintg cumbativ. Igl pievel surmiran, dess betg angal cantar, fo sgular la ti bandiera, pitschen pievel da Surmeir, ma er mussar la sia forza virila ainten igl serious cumbat per igl mantignamaint dall'irta spirtala digls noss antenats. Franc mossa mintgign igl sies interess per l'irta materiala, davainta tantant indifferent versa la spirtala. E gist parchegl dumonda la suprastanza dall'URS agl antier pievel surmiran betg angal en sustign finanziel, ma anc bler duple igl sustign moral, per saveir perschuadeidamaintg manar anavant chel cumbat per saveir surdar agls noss descendents chell'irta surpignleida da bab e mamma.

Nossas publicaziuns

Igl Noss Sulom, igl organ principal dall'URS, è cumparia an sia 52avla annada. Igl redacter, dr. Christoffel Spinaz, ò redigia chel cun anschign e gost. Gl'è da rancanoscher, tgi l'URS posseda dad onns anno en pugn plagn scriptours, igls cals lavouran sainza far gronda canera, ma prestan tant duple, er schi els ston ple u manc luvrar pigl pang s. Gion. Igl redacter e sies collaboratours maretan igl noss angraztgamaint.

Igl Calender da Surmeir

Redacter Faust Signorell ans ò preschanto la 23avla annada digl calender. Ainten chel cattagnsa nous dus lavours fitg actualas da Cunsigliar national Toni Cantieni e deputo Peder Spinatsch, numnadamaintg «varsacants aspects davart igl problem dalla planisaziun» e «vantatgs e disvantatgs d'en cumegn da vallada.» Cordial angraztgamint agl redacter ed a sies collaboratours.

La Pagina da Surmeir

redigeida cun gost ed ansign da Cyrill Brenn è regularmaintg antrada an nossas steivas surmiranas. Ella è cumpareida an sia 27avla annada e fo adegna duple onour agl sies redacter. Er ad el en grond angraztgamaint.

Otras publicaziuns

Igl meis da mars è sortia dalla Stampa «Hallwag» a Berna igl plaschevel codeschet «Noss utschels». Autour da chel codesch è igl redacter digl

Calender, Faust Signorell. L'Uniung Rumantscha da Surmeir ò finanztgia chell'ovra, tgi so neir racumandada a tot igl pievel rumantsch.

Mies amprem dicziunari

Chel codesch è da curt sortia dalla stampa sot l'ediziun dalla Leia Rumantscha. Tal codesch è principalmaintg previa per igls noss unfants ed è per chels fitg interessant ed instructiv, uscheia tgi nous savagn angal racumandar el agl noss pievel.

Curs rumantschs

An collaboraziun cun igl noss inspecter da scola, sgr. Rudi Netzer, ò scolast Gion Giatgen Steier mano er chest onn en curs rumantsch audi-visual a Savognin. Da preschaint vign tignia er a Planeiras en tal curs. Igls curs èn adegna ancoranos d'en fitg bung success.

La Suprastanza

ò gia durant igl onn corrent 8 sedutas ed igl parsoura è sto delego a 4 sedutas digl Cunsegl dalla Leia Rumantscha.

La fatscha da nossas vischnancas

Ansemen cun la Leia Rumantscha, la Quarta Lingua ed igl cumegn da Savognin, ischans ved londer da realisar la rumanisaziun dallas inscripziuns a Savognin. Tras la gronda iniziativa digl pres. dalla Quarta Lingua, sigr. prof. dr. von Arx, speragnsa da saveir preschentar Savognin anc igl onn 1974 scu modell rumantsch. En cordial angraztgamaint a tots collaboratours.

Igl casti da Riom

Sen l'iniziativa dalla suprastanza dall'uniung Rumantscha da Surmeir ò igl Cunsegl dalla tera da Surses a sies taimp concludia la renovaziun digl casti. La cumischung az ò do totta fadeia da finanztgeir chell'ovra, tgi è durant igl onn corrent nida realisada. Nous lagn angal sperar, tgi igl casti da Riom davainta cun igl taimp en lia cultural per igl noss pievel e chegl per vigl e gioven.

Cun chella speranza concluda igl mies rapport annual ed angraztg cordialmaintg agls noss redacters, agls noss collaboratours, agls noss lectours ed anzoma a tots chels, tgi on purschia lour ageid agl mantignamaint digl noss Rumantsch.

A. Camen

Renania

Da tains a tains schmanatschan burastgas e pricliteschan quei ca para dad aver valor durànta, quei ca para dad easser fatg par veta parpetna. La Casa Paterna veva stgieu festivar avànt 3 ons igl seas 50 avel aniversari a nign vess alura cartieu, c'ella saves igl on 1973 easser periclitada taluisa a caschunas a la suprastànta tànta lavur a quitos. Me cun forzas unidas ad agidagid da blearas varts egl reusieu da schliear ear que problem an cuntantientscha da tuts.

Casa Paterna

Igls 27 da dezember 1972 vagnsa survagnieu la demissiùn digl redactur da la Casa Paterna. Christian Caduff veva fatg la redacziùn da la Casa Paterna durànt 25 ons. Igl e betga da far marveglia sch'el eara ussa stanchel ad â bugent surdo quella lavur a forzas ple giuvnas. Durànt igls 25 ons ca Christian Caduff â fatg la redacziùn e la Casa Paterna sortida mintg'eanda a dretg tains da la pressa. Par quella gràndiusa prestaziùn a cunzensiusa lavur an favur da la pressa rumantscha angraztgiou a Christian zun fetg.

Gea igl schaner â la suprastànta clamò aint egnasasida da tuts interessents a colaboraturs da «la Casa Paterna» par ponderar igl ir avànt a par catar egn nov redactur. Ear egn'uniùn cun La Pùnt e betga reusida. La suprastànta a parquai stuieu far egnaschleata proposta a la radunànta da delegos se Veulden, quei suainter ver gieu diversas sasidas ad ear pundora la pusevkladad d'egna grupa da redacziùn. Igl pareva nunpusevel da catar egn redactur ad ear igls mieds finansials lubevan betga dad edir la Casa Paterna agl avegnir mintg'eanda. La redacziùn da delegos â priu igl conclus da schar cumparir la Casa Paterna dvenda igl ampren da fanadur meinsil. Egnacumissiùn ligida da la radunànta da delegos â survagnieu l'incumpensa dad ancurir novas funtànas finansialas a dad ear ancurir egn redactur. Quei ca pareva nunpusevel e reusieu. Johann Clopath da Lon, surmester a Lumbrin, â surprieu la redacziùn. Egnacumissiùn da redacziùn a la quala Alice Candrian, Hans Caprez, Flurin Caviezel, Sepp Item a Jacob Kunfermann fan part sustigna igl redactur cun cunsegl a cun lavur. Igl 7 da dezember â egnaradunànta a Domat cuncludieu dad

edir La Pùnt ansemel cun la Casa Paterna. 21 on a «La Pùnt» savieu vagnir edida sco figliet par la Sutselva. Suainter la mort da dr. Loringett veva Gion Mani procura la redacziùn a quei an cunplagnia cuntantientscha digls ligiders. Ear ad el lessiou angraztgear cordialmeing par la si stupenta lavur c'el â prasto an favur digl rumàntsch an Sutselva. Suainter igl amprem da schaner a sear Jacob Michael da Ziràn surprieu la redacziùn da la Pùnt. Cun quei ca ear igls problems finanziaals ân savieu vagnir regalos, a quei par amur d'egna fetg favorevla oferta da la stampareia Bischofberger, vagnsa davenda igl amprem da schaner savieu edir «La Casa Paterna» a «La Punt» sco figl da la Renania jamnil. A tut quels c'ân gido nus tier la realisaziùn da que figl lessiou angraztgear zun fetg.

Dùn da Nadal

Igl amprem numer digl Dùn da Nadal eara cumparieu igl on 1922. Davenda lura tochen igl on 1967 e igl Dùn da Nadal cumparieu regularmaing ad â savieu vegnir regalo a la giuvantetgna renana sen Nadal.

Igl on 1967 â la radunànza da delegos prieu igl conclus da betga ple edir igl Dùn, a quei par muncanza da finanzas, mo la raschùn decisiva eara bagn sto igl Giuvan Grischun, igl figliet interrùmantsch edieu da la Lia Rumàntscha. Igl e sto egn'amprova cun igl Giuvan Grischun, lagn betga fierar crapa sen evantuals culpants c'igl e betga reusieu suainter viglia e finamira tschantada. Suainter c'igl Giuvan Grischun e betga ple cumparieu vevan nigra literatura periodica par la giuvantetgna renana, par quei vagnsa fatg tut igl pusevel par puspe saver edir igl Dùn da Nadal. Las nossas stentas en betga stadas par nut, on vagnsa, suainter ca la Lia Rumàntscha ad igl Legat Cadonau ân sustanieu nus finanziaalmeing, savieu regalar sen Nadal igl Dùn an vastieu nov.

Leo Hitz, surmester par desgen al seminar a Cuirâ â fatg egn nov maletg par la cuviarta ad igls redactors, sear Jacob Michael a Flurin Caviezal ân survagnieu blearas stupentas lavurs las qualas Jacob Caviezel da Pitasch â illustro. Ascheia saprasaintel igl nov Dùn an nov vastgieu fetg bagn ad el â cato amitgs an Sur- a Sutselva, partge nus vagn edieu tuts dus idioms an egn part.

Seras renanas

Igl cor maschado da Flond â fatg igl on passo egn visita a la Calandaria se Maton a muso teater. Igl â musso ca talas scuntradas ân grànda valeta quei ple, sch'ins partratga c'igl vean adigna ple poc giuiea teater near canto an las nossas vischnàncas. La televisiùn porta divartimaint an mintga stiva

parquei maretan quels ca fagn anc teater a tgàntan a mantignan ascheia la cultura rumàntscha dubel angraziamaint.

An conex cun la radunàntza da delegos ân igls da Veulden prasanto a nus egna sera hilarica davaglia. Egna sera ca nus stat an bugna ragurdàntza, cun tgànt a teater. La miracla da Padua vevla num la cumedia c'egn peer giuvens da Veulden sut la regia da Plasch Barandun ân giuiea. Ansumma vevin quels da Veulden capieu da preparar par igls delegos egna sorpresa suainter l'otra. Graztga fetg a tuts. Numnar lessiou ear la secziùn da la Renania dad Andeer a conturn ca aranscha adigna puspe seras rumàntschas ca tgatan bugna acoglientscha. Dr. Ragaz, igl parsura da quella secziùn capescha da far stupents tocs humoristics a poeseias c'ins oda adigna bugent.

Fatscha da nossas vischnàncas

Suainter ca Andreas Darms da Favugn â cun grànd suczess tgimùno la cumissiun fatscha da nossas vischnàncas agl surdo que pensum a Plasch Barandun da Veulden. Nus vagn puspe savieu far egn peer inscripziùns rumàntschas a cunsaglear quels ca levan scriver nums rumàntschs sen lur tgeas. Egna ple grànda lavur an Sutselva vagnsa stuieu suspender sen igl on 1974.

Periodics

Ear igl on passo vagnsa savieu edir igl calender «Per mintga gi». Igls dus redactors, ser Flurin Darms a ser Jacob Michael ân do tuta fadeia da prasantar a nus egna stupenta lavur.

Cun la spràntza ca nus vegien bagn suczess cun las nossas preparativas par igl on 1974 concludiou igl meas raport anual ad angraztg cordialmeing agls nos redactors da «La Casa Paterna a La Pùnt» agls redactors digl calender «Per mintga gi», a la cumissiùn da redacziùn, agls redactors digl Dùn da Nadal, agls colaborators, agls nos lecturs ad ansuma a tut quels c'an igl davos on purschieu igl lur agid. Oravàntut lessiou porscher egn grànd paia Dias a quels c'ân betga spargnieu ni fadeias ni bregias a betga zidieu avànt c'igl problem da «La Casa Paterna» a «La Pùnt» en stos schlieas anurden, peia ascheia ca tuts san easser cuntaints ad an cumplagna cuntantientscha da la suprastàntza. Ear a la Lia Rumàntscha ad agl secretari da la Lia angraztgiou par igl sustegn finanziaal a moral.

G. Kunfermann

Cumünanza Rumantscha Radio e Televisiung CRR

1. La societad Svizra da radio e televisiung

Igls 24 da november 1973 ò gia li a Berna la radunanza generala dalla societad Svizra da radio e televisiung. Dasperas las tractandas statutaricas da rutina ò la radunanza stuia s'occupar siva da divers onns puspe en'eda cun ena revisiung digls statuts parziala. Chella revisiung é stada necessaria sen fundamaint dalla reorganisaziun an connex cun l'expertisa Hayek. La reorganisaziun pertotga an ampresa lengia la direcziun generala. Ainten ena seduta digls 6 da zarcladour 1973 ò igl comite central accepto la nova structura dalla direcziun generala, tgi basa per part sen en compromiss propunia davart digl directer general. Siva chella nova schliaziun figure-schan 4 direcziuns, tgi stattan sot direct agl directer general, numnada-maintg:

1. la direcziun da finanzas ed economia digl travagl, tgi cumpeglia tranter oter er la tecnica.
2. la direcziun digl sarvetsch da programms
3. la direcziun da tgossas generalas, tgi cumpeglia igl secretariat central, igl sarvetsch da dretg, igl sarvetsch da pressa ed igl sarvetsch da documentaziun
4. la direcziun digl persunal.

Dus posts da directers occupavan gio anfignen ossa Dumenic Carl, chel da finanzas ed administraziun ed Eduard Haas chel digl sarvetsch da programms. Dumenic Carl è an madem taimp er substitut digl directer general. Scu chef dalla nova direcziun per tgossas generalas ò igl comite central tscharnia dr. Regis de Kalbermatten, tgi stava anfignen ossa alla testa digl ressort sarvetsch da dretg dalla direcziun generala. La tscherna digl directer digl persunal duess neir fatga aint igl decurs digl onn 1974. La revisiung digls statuts circumscreiva las cumpetenzas electoralas digl comite central ariguard la tscherna da chels directers e l'approbaziun dallas tschernas digls directers dallas regions da radio e televisiung scu er digls carnets da duveirs da chels tals. Igl inspecter da finanzas vign tscharnia siva igls novs statuts digl comite central sen proposta dalla cumischung da finanzas. La revisiung digls statuts propuneida digl comite central è neida acceptada dalla radunanza generala sainza midadas.

Aint igls sias exposes an occasiung dalla radunanza generala on tant igl president central, vigl cunseglieir naziunal dr. Ettore Tenchio, scu er igl directer general dr. Stelio Molo ventilo an ampresa lengia problems actuals dalla SSR, respectiv digl radio e dalla televisiung. Scu evenimaint tot spezial ò directer Molo menziuno las conzessiungs provisorcas per taimp limito dadas ainten igl decurs digl onn 1973 per la televisiung tras cabel. Cun chellas conzessiungs òn igl onn 1973 per l'ampresa eda savia neir realisos e derasos programs publics da televisiung davart d'otras organizaziuns tgi la SSR e las sias societads regionalas. Chella tecnica canoscha gio en considerabel svilup aint igls Stadis-Unias dall'America ed an moda pi

redutgeida an Engheltera, Belgia e Hollandia. Igl scopo da chella nova pussebladad d'emetter programs vign ad esser la derasaziun da programs locals, da novitads localas e d'informaziuns localas davart da cumegn e vischnancas. I sa tgapescha da sasez, tgi la lescha federala da radio e televisiung sto er reglar tot las dumondas giuridicas an relaziun cun chel nov mez tecnic da televisiung.

Igl president central tangescha aint igl sies pled d'avertura tranter oter er la disagreabla questiung digl licenztgamaint da varsacants ampluias dalla televisiung a Genevra. Chel fatg a caschuno grondas polemicas ainten la pressa ed ò mess an prieve la pasch da lavour tar la SSR. Angal graztga agl prudent proceder tant davart digl comite central scu er dalla direenziun generala egl reuschia d'impideir ena tgoma limitada digls ampluias dalla SSR.

Aint igl decurs digl meis da november 1973 ò igl Cunsegl Federal publitgia igl messadi per igl nov artetgel da costituziun a risguard radio e televisiung. Chel messadi è igl resultat da lungas preparativas, expertisas da professers, pareris d'istanzas politicas, religiousas, professionalas etc. Cun tot tgi para, tgi chel messadi seia fitg complessiv, rasponda el betg a differentas dumondas essenzialas, scu par exaimpel la libertad da program, la controlla, igl dretg da recurs intern ed extern, la zavrada dallas cumpetenzas ed anc otras. Ins ò l'impressiung, tgi tot las dumondas da nateira delicata vignan ranvieidas ainten la lescha executiva, tgi vign pir elaborada sen fundamaint digl artetgel costituziunal. Las tgombras federalas vignan a s'occupar anc igl on 1974 cun chel artetgel costituziunal. La prioritad ò igl Cunsegl digls stands. Essend tgi nous Rumantschs ischan er betg cuntaints cun la formulaziun digl artetgel, ò la suprastanza dalla CRR az mess immediat an contact cugls rapresentants digl Grischun ainten igl Cunsegl digls stands. Sur digl resultat da chella conferenza vigna a relatar pi tard ainten chest rapport.

Anc avant la radunanza generala dalla SSR veva la firma Hayek surdo l'expertisa concernent l'organisaziun purtadra dalla societad Svizra da radio e televisiung agl president central. Chella expertisa fitg voluminosa analysescha ainten ena amprensa part igl status quo dalla SSR, sias societads regionalas e commembras. Ainten ena sagonda part tratta l'expertisa las pussebladads, tgi la societad purtadra duess aveir d'influenzar l'instituziun da programs a risguard program, finanzas, persunal e tecnica e reiva tar la conclusiung, tgi chella influenza seia oz relativ minimala. Igl scopo dalla societad purtadra seia numnadamaintg d'intermediar l'instituziun da programs e la populaziun e viceversa. Ainten la terza part tschainta l'expertisa diversas dumondas scu migliorar la situaziun e spetga tant vart digls organs dalla SSR scu er dalla pressa e publicitad ansomma propostas per remediare l'organisaziun. Sainza pregiudezi ancunter otras societads commembras sonsa constatar, tgi l'organisaziun dalla CRR è egna dallas miglras an tot la Svizra.

Sen la fegn digl onn 1974 scada la conzessiung digl Cunsegl Federal alla

SSR. Essend tgi la nova lescha da radio e televisiung è anfignen alloura betg anc an vigour, vign igl Cunsegl Federal a prolungar la concessiung existenta anc par dus onns. An chel mument, tgi la lescha da radio e televisiung vo an vigour, sto la concessiung ansomma neir adattada alla lescha e chegl pratenda essenzialas midadas. Ord tal muteiv vignan er otras midadas ranvieidas sen chel termin.

2. La societad regiunala dalla Svizra tudestga e rumantscha

La suprastanza dalla societad regiunala ò tratto an seis sedutas diversas dumondas da finanzas, digl persunal, da novs projects da bietgs e principalmaintg er piglia posiziun anvers igl sboz digl departemaint Federal da trafic ed energia a riguard igl artetgel costituziunal per radio e televisiung. Pianavant az ò la suprastanza tar mintga seduta laschea orientar davart digls directers da radio e televisiung sur da problems actuals dalla regiung e tras igl president dalla cumischung da programs sur dalla lavour da chel gremium. An occasiung dalla seduta digls 18 d'otgover ò la suprastanza tscharnia tras clom dr. Gert Padel scu directer dalla regiung per radio e televisiung. Gio aint igl rapport annual digl onn passo vevans menziuno, tgi chels dus dicasteris vignan mess ansemmen. Tar la madema seduta ò la suprastanza eligia dr. Guido Frei scu directer da program per la televisiung e chegl er sen veia da clom. Nous cunaschagn tots dus directers e vagn gia igls davos onns stretg contact cun els. Dalla CRR anor giavischansa ad els bung success e cuntantentscha ainten lour novas scharschas. Nous sparagn, tgi els vignan a risguardar la minoritad rumantscha tar la societad regiunala scu tgi totga an vista alla situaziun precaria digl noss lungatg e cultura.

Igl president dalla societad regiunala ò anvido ad ena seduta er igls rapresentants dalla tecnica. Els òn dilucido igls problems, tgi occupeschan els actualmaintg e randia attent igls suprastants sen la gronda impurtanza dalla tecnica an connex cun radio e prinzipalmaintg er televisiung. Contrariamantg alla schliaziun tar la direcziun generala, vign ainten la regiung igl chef dalla tecnica a star sot direct agl directer regiunal.

An vista agl fatg, tgi adegna duple ampluias dalla SSR ed er dalla societad regiunala s'interesseschan per posts politics seiigl aint igl parlamaint da cumegns e cantungs scu er ainten las tgombras federalas ò la suprastanza regiunala stuia s'occupar cun chella dumonda. An amprema lengia valan co las directives digl comite central. Schianavant scu sa tratta da candidaturas per posts ainten parlamaints communsals u cantunals è la suprastanza regiunala compatenta da dar la lubentscha. Cunter chella decisiung po igl interessò dar aint recurs agl comite central. Igl petent duess pero orientar la suprastanza da sia candidatura avant tgi igls gremiums d'ena parteida politica numneschan el. Digl reminent duess mintga cass neir tratto individualmaintg risguardond las directives generalas. L'occupaziun ainten

en gremium d'ena parteida politica po betg neir impedia, non detg tgi sa tratta d'en post zont fitg expunia.

An sia davosa seduta digl onn ò la suprastanza tscharnia Alfons Croci scu nov president dalla cumischung da programs dalla regiung. Croci è chef digl dicasteri radio e televisiung dall'uniung catolica populara Svizra. El ramplazza vigl cunseglieir naziunal e guvernativ dr. Ernst Boerlin, tgi veva occupo chel post durant 10 onns. Ansemen cun igl president dalla regiung descha er a nous d'angraztger a dr. Boerlin per la sia cooperaziung ainten la cumischung da programs. Cun sia gronda saveida, vastas cunaschentschas e fegn tact ò el dirigia chesta impurtanta cumsichung. Anc sot igl sies presidi ò la cumischung da programs dalla regiung intensivo sia lavour e circumscretg da novamaintg igl sies pensum da lavour per 1973. Ligiond igls protocols dallas sedutas ins reivigl tar la conclusiung, tgi vigna presto lavour an urden.

Igl 18 d'otgover 1973 ò la societad regionala salvo ad Olten ena radunanza da delegos extraordinaria ord muteiv, tgi la reorganisaziung condiziunescha ena revisiung digls statuts. Chella revisiung pertotga an amprema lengia igls novs posts da directers tar la regiung e la sedia da chels. La sedia digl nov directer dalla regiung è Turitg, la sedia digl directer da programm da radio è Basilea e chella digl directer da programm da televisiung è Turitg. Siva igls novs statuts po igl president dalla regiung star dus bienniums an carica. Igl madem vala er per igl president dalla cumischung da programs. Chella prolungaziung digl taimp d'uffeza è stada necessaria pigliond risguard sen igls grevs problems, tgi on da neir disolvias igls proxims onns.

3. Cumünanza Rumantscha radio e televisiung

Vurdond tras igls protocols digls organs dalla CRR crodigl immediat an îgl, tge lavour tgi chels gremiums òn presto durant igl onn 1973. Igl pensum da lavour è anfignen ossa mai sto schi voluminous scu chest onn. La redunanza generala ò gia li igls 23 da zarcladour a Coira. Ella è stada bagn frequentada da comembers, hosps e representants dallas autoritads. Siva d'aveir delibero las tractandas statutaricas ò Sep Item, substitut digl chef da programs oriento la raspada an en stupent votum sur dallas emissiuings da novitads. Igl premi radio e televisiung è nia cumpartia a giunfra Orsina Delnon, Puntraschigna, ed a scolast Franz Capeder Salouf. A riguard igl ulterieur decurs dalla tschantada ranviescha sen igl protocol publitgia er ainten chest rapport annual. Igl principal problem, tgi ò occupo suprastanza e cunsegl è sto sainza dubi la nova reglamentaziun dall'organisaziun digl ressort dallas emissiuins rumantschas da televisiung. Anfignen ossa existeva en dualismus an chel vers. Las cumpatenzas eran betg circumscretgas an moda suffizianta ed igls collaboratours eran sottames tant agl chef dalla partiziun scienza e cultura dalla televisiung a Turitg scu er agl chef da programs a Coira. Scu resultat da lungas discussiuings ainten igls gremiums

dalla CRR e tranter chels ed igl directer dalla televisiung ed igl capo dalla gio numnada partiziun da cultura e scienza dr. Stäuble sonsa constatar tgi la televisiung rumantscha è ossa integrada cumpletamaintg agl post da programs a Coira. Cun excepziun dalla realisaziun, tgi vign fatga a Turitg, èn igls organs dalla CRR, respectiv igl post da programs a Coira an prancepi responsabels per las emissions rumantschas da televisiung. An madem taimp cun la nova organisaziun egl er reuschia alla suprastanza da rinforzar igl domber da collaboratours tar igl ressort dallas emissions rumantschas da televisiung. Gio per igl onn 1974 egl previa en chef digl ressort per las emissions da televisiung, ena disponenta-secretaria ed en sagond redacter per antant scu practicant. Chella nova organisaziun corresponda digl reminent ad en status ideal da collaboraziun tranter igls organs dalla societad purtadra e l'instituziun da programs sen fundamaint da l'expertisa Hayek. Ainten chella expertisa vign chesta nova reglementaziun menziunada expressivmuintg scu exaimpel. La nova schliaziun vala per antant scu provisorium anfignen la fegn digl onn 1974. Chel taimp so er nia prolungo u mintgamai siva las experientschas fatgas neir declaro scu definitiv. An connex cun l'elaboraziun dall'expertisa Hayek sur dalla organisaziun purtadra dalla SSR è la suprastanza gia ples conferenzas cun en rapresentant da chella firma. I sa trattava co d'orientar igl expert sur da nossas relaziuns tgi eran ad el per antant angal ancunaschaintas sen fundamaint digls statuts. Alla fegn da november 1973 è chel sagond rapport Hayek nia surdo agl president central dalla SSR er per mang dallas societads regionalas e commembras. Stibgiond chel pareri critic ins reivigli tar la conclusiung, tgi l'organisaziun dalla CRR corresponda an tot piglia agls postulats dalla firma Hayek. Risguardond igl domber da pievel rumantsch an Svizra è la CRR ple commembers tgi tot las otras societads. Ainten igls noss organs en tot igls idioms, valladas, classas da pievel confessiungs, parteidas politicas ed uniungs economicas ple u manc bagn rapresentadas. Tschert, tgi la situaziun so er anc neir migliurada an chella direenziun. La suprastanza vign ord chel muteiv durant igls proxims onns a far tot sforzs per augmentar igl domber da commembers. Ella è gio an preparaziun en concept an chel senn. Scu unica societad commembra an Svizra è la CRR en gremium, tgi s'interessescha per tot las dumondas, tgi pertotgan igl program gio avant tgi las emissions vignan derasadas. La delegaziun da programs, tgi furma ansemen cun igl chef digl post da programs la giunta prepara betg angal igls plans da program, ma tratta er mintga singula emissiung. Chella collaboraziun davart dalla societad purtadra, scu rapresentanta digls auditours ed aspectatours, garantescha tgi l'influenza digl publicum sen l'instituziun da programs seia avant mang.

An occasiung dalla radunanza generala 1973 è igl president randia attent igls preschaints sen l'istanza dalla regenza grischuna digls 30 d'avregl 1973 alla direenziun generala dalla SSR concernent l'extensiung dallas emissions rumantschas da radio e televisiung. Igl organs dalla CRR on piglia cun angratzgamaint e satisfacziun ancunaschentscha da chel pass da noss

govern. L'intervenziun dalla regenza sabasa sen en postulat digl Cunsegl grond e monta en efficient ageid per contanscher duple emissiungs an favour digl rumantsch. L'istanza ò gia an general en bung resung. Scu la regenza è er la CRR digl avis tg'igls postulats allegos ainten l'istanza saptgan betg neir realisos antiramaintg an curta vista. La rasposta dalla direcziun generala digls 22 da matg 1973 è stada an prancepi digl tot positiva. Ainten la saschun d'aton digl Cunsegl grond è nia inoltro en'interplaaziun, tgi tangescha igls madems problems. Igls 8 da november 1973 ò gia li a Coira ena conferenza tranter rapresentants dalla regenza, dalla direcziun generala SSR, dalla regiung dalla Svizra tudestga e rumantscha e dalla CRR. Igls 13 da favrer 1974 ò igl directer general dalla societad Svizra da radio e televisiung piglia posiziun an en curt exposé a tot las dumondas ventiladas davart dalla regenza Grischuna. Sen fundamaint da chellas expectoraziuns è la SSR an prancepi pronta da realisar igls postulats dalla regenza an en senn ruschanevel. La SSR è partscherta, tgi igls programs da radio e televisiung son sustigneir ferm igls sforzs per igl mantignamaint digl lungatg rumantsch. La SSR spetga ossa, tgi las istanzas cumpatentas dalla CRR preschaintan igls plans da program a lunga vista, tgi correspondan allas necessitads dalla Rumantscheia per igl mantignamaint da lungatg e cultura. Igl post da programs da Coira ansemen cun igls gremiums dalla CRR vignan a preparar chella istanza schi spert scu pussebel.

An relaziun cun novaziuns tar la gasetta da radio e televisiung ò la societad AGRAP, tgi edescha chel organ, do part, tgi igl domber dils abbonents vegia az redutgia igls davos onns per ca. 30 000. Ord chel muteiv seia l'AGRAP necessitada da dar alla gasetta ena nova fatscha pi moderna ed attractiva. Chella midada augmanta igls costs considerablamaintg. Ord chels muteivs vot la societad editoura restanscher igl spazi per igls programs e texts ainten las spartgas da programs ed augmentar igl spazi per inserats e reclama. La suprastanza ò piglia posiziun e fatg la proposta, tgi igl spazi existent da dus colonnas sen ena pagina seia da conceder venavant alla CRR. Fiss chegl betg pussebel, duess l'antira largeza digl tgea da dus paginas ainten la part da program neir messa da disposiziun. Tant tar ena varianta scu tar l'otra pratenda la CRR ulterioramaintg en spazi supplementar ainten la part digl text per orientar da taimp an taimp davart ena u l'otra impurtanta emissiung rumantscha. Noss rapresentant aint igl cunsegl d'administraziun dall'AGRAP Cr. Badraun e noss redacter dalla pagina rumantscha Cr. Caduff en nias incaricos da manar las trattativas. Igl resultat final an chella questiuon è sto en compromiss, da maniera tgi la CRR ò ossa ainten la part da programs igl dretg sen en spazi da ca. $\frac{3}{4}$ digl tgea da dus paginas. Chella rubrica vign characterisada cun en «RR» per cotras marcar migler la part rumantscha. Pianavant vign concedia igl dretg alla CRR d'orientar da taimp an taimp ainten la part digl text davart emissiungs importantas.

An ena seduta cun igls cunseglers digls stands da noss cantun ò la suprastanza piglia posiziun ariguard igl artetgel costituziunal per radio e

televisiung tenor igl messadi digl Cunsegl Federal. Or dalla discussiung sa resultan las sequentas propostas per ena amplificaziun digl sboz (alinea 4) lit. a) las valours spirtalas, sozias, culturalas, *linguisticas* e religiosas digl pievel en da mantignair e promover;

lit. b) ainten igls programs d'importanza naziunala è la diversitad digls *quatter* lungatgs e l'atgnadad dallas singulas parts da nossa tera da preschantar.

Chella amplificaziun è stada necessaria ord muteiv, tgi vign adegna puspe avant, tg'ins discorra da 3 lungatgs e culturas naziunalas. Er igl 1973 ò nossa suprastanza salvo ena seduta ansemen cun rapresentants dallas societads sainza studio IRG ed ORG. Igl tema, tgi stava an tavla eran las emissiungs localas. Chel problem interessescha betg direct la CRR, ma ord muteivs da solidaritad stonsa er defender postulats d'otras societads.

Essend tgi la CRR fo part ansemen cun las otras societads commembras dalla Svizra tudestga e rumantscha dalla societad regiunala ò nossa suprastanza er stuia piglier posiziun tar la dumonda dalla sedia dallas 3 direcziuns dalla regiung. Ord ponderaziuns practicas vainsa proponia per la direcziun regiunala da radio e televisiung Turitg, per la direcziun da programs da radio Basilea e per la direcziun da programs da televisiung Turitg.

Durant igl onn passo ò la suprastanza tscharnia dr. Gieri Ragaz, Andeer/Coira scu suppleant dalla giunta, e scolast Gion Clopath, Lon scu commember dalla cumischung radio-tele-scola.

Siva dalla davosa radunanza generala è igl *cunsegl* dalla CRR sa raduno en eda per trattar las differentas dumondas an connex cun l'expertisa Hayek.

La *Giunta* ò salvo diversas sedutas mintgamai siva igls basigns. Igl commembers da chel gremium on pudia far propostas par novas emmissiungs ed er discussiunar emissiungs passadas.

La *cumischung da programs*, tgi è ossa fitg activa, ò exercito la sia missiung da controlla dallas emissiungs passadas an moda constructiva e preschvudenta.

La *cumischung radio-tele-scola* az ò deditgia agl program dallas emissiungs per igl onn 1974 e per part gio fatg propostas per emissiungs digl 1975.

Sur da dumondas digl program e mutaziuns digl persunal tant tar igl post da programs a Coira scu er tar igl ressort dallas emissiungs rumantschas a Turitg rapporta igl chef da programs an ena contribuziun speziala.

La suprastanza exprima en grond e merito angraztgamaint agl chef da programs dr. Clemens Pally cun sies collaboratours stabels, scu er a tots numerous collaboratours occasiunals per lour prestaziuns an favour da lungatg e cultura rumantscha.

Stefan Sonder

Uniun da scripturs romontschs

L'annada 1973/74 da nossa società s'ha svouta in möd satisfacent ed activ, tant per la vita da società co per la producziun dals singuls scriptuors chi proseguischan lur lavur a böen da la rumantschia in ün spiert solidari ed idealistic.

La Radunanza Generala da la USSR vet lö ils 6 e'ls 7 d'october 1973 a Lai cun stupenta assistenza da la populaziun e da las autoritats localas, cun discuors, chanzuns e prelecziuns da scriptuors illas scoulas (Vaz e Chastè).

I gnit eletta la nouva suprastanza: Andri Peer (parsura), Toni Halter (vice-parsura), Imelda Coray-Monn (actuara), Flurin Caviezel (assessur) e Aita Stricker (chaschiera). L'actività premurusa dal parsura pels ans 1971—1973, Ludovic Hendry, in favur da la società gnit arcugnuschüda cun aplaus.

Cun premis litterars gnittan i'l 1973 undrats Gion Deplazes (per «La Scappada»), Victor Stupan (per «Nüvlas»), Peder Cadotsch (per «Sbrenzlas») e Curo Mani (per «Raschladas»).

Cun üna resoluziun protramissa a la Regenza grischuna vaina attestà nos viv interess vi da la fundaziun d'ün Institut da stüdis retics.

Tschantadas da lavur nu vettan lö ingünas (per motivs d'economia); las «Novas Litteraras» cumparittan duos voutas.

Per constituer definitivamaing la Cumischiun litterara da la USSR e per sclerir las dumandas, suvent delicatas, da la critica litterara, gnit previssa üna radunanza extraordinaria chi vet lö ils 19 e'ls 20 da schner 74 a Flem, cun ün referat da lic. fil. Gieri Menzli e diversas tractandas chi nu vaivan pudü gnir evasas a Lai.

La suprastanza da la USSR as reunit quatter jadas.

Prelecziuns publicas gnittan tgnüdas in divers cumüns e continuan eir quist an tant in Grischun co pro las societats rumantschas in Svizra bassa.

A l'Assemblea Generala da la Società svizra da scriptuors, salvada a Lucerna ils 27 e'ls 28 d'avrigl 74, pigliettan part tschinch scriptuors rumantschs. Teo Candinas gnit onurificamaing reelet illa suprastanza da la SSS.

Trais scriptuors russ, invidats in Svizra tras la SSS fettan l'utuon 1973 suosta eir a Cuaira e's declaretan fich impreschiunats dal movimaint rumantsch.

Dürant l'annada in cuors lessan nus intensivivar nossa acziun in favur da la scoula rumantscha e dals cumüns, mo eir güdar a tschellas societats rumantschas a rapreschantar las valuors culturalas e spiertalas chi'ns stan a cour eir davant ils confederats d'otra tschantscha e cultivar bunas relaziuns collegialas tanter pèr.

Per conclüder quist rapport, lessna ingrazchar: al pövel rumantsch per seis interess, ed a las instanzas, impustüt a la Lia Rumantscha ed a la Cumünanza Rumantscha Radio e Televisiun, per lur incuraschimaint grazcha ad ün sustegn effectiv.

Andri Peer

Contribuziun annuala dallas vischnauncas

Era uonn astgein nus constatar enviers ils onns vargai ina bufatga carschen dallas contribuziuns annualas.

Igl onn 1971 vevan 60 vischnauncas contribuìu frs. 2 852.50, ils 1972 75 vischnauncas frs. 3 600.10 ed igl onn 1973 han 73 vischnauncas pagau frs. 4 096.90. Nus engraziein a populaziun ed autoritads per lur sustegn e schein suandar cheu la gliesta dallas vischnauncas e lur contribuziuns.

Andeer	100.—	Madulain	10.—	Sur	10.—
Andiast	30.—	Medel	30.—	Surava	50.—
Ardez	50.—	Morissen	25.—	Surcasti	10.—
Bever	36.70	Mulegns	10.—	Susch	21.—
Bonaduz	100.—	Mustér	230.—	Tarasp	34.20
Bravuogn	43.—	Müstair	20.—	Tersnaus	10.—
Breil	125.—	Preaz	20.—	Tinizong	50.—
Brinzeuls	13.—	Puntraschigna	165.—	Trin	20.—
Camuns	10.—	Ramosch	50.—	Trun	80.—
Cumbel	30.—	Razén	100.—	Tujetsch	100.—
Cunter	10.—	Riein	10.—	Tumegl	20.—
Degen	20.—	Rueun	45.—	Tschierv	15.—
Domat	50.—	Ruschein	40.—	Tschlin	50.—
Falera	30.—	Sagogn	50.—	Valchava	20.—
Flem	50.—	Samedan	200.—	Vaz-Su	500.—
Flond	10.—	San Murezzan	50.—	Veulden	20.—
Ftan	50.—	Savognin	81.60	Vella	40.—
Fuldera	15.—	Schlans	12.—	Vignogn	20.—
Guarda	14.60	Schlarigna	20.—	Vrin	33.30
Laax	100.—	Schluein	50.—	Vuorz	40.—
Ladir	15.—	Schnaus	11.—	*Zernez	200.—
La Punt	30.—	Scuol	170.—	Ziràn	50.—
Lavin	20.—	Segl	50.—	Zuoz	116.50
Lumbrein	45.—	Sevgein	15.—	* per 1972 e 1973	
Luven	15.—	Silvaplana	100.—		

Scolettas sustenidas dalla LR

Alvagni	800.—	Sagogn	500.—
Bever	1 000.—	San Murezzan	500.—
Bravuogn	1 500.—	Samedan	2 000.—
Casti	500.—	Segl	1 500.—
Champfèr	500.—	Silvaplana	500.—
Danis-Tavanasa	500.—	Sumvitg	1 000.—
Glion	500.—	Tinizong	500.—
Lantsch	1 000.—	Trin	500.—
Puntraschigna	500.—	Zernez	1 000.—
Razén	500.—	Zuoz	500.—

Quen LR 1973

A. Quen general

Expensas

Expensas per organs e persunal

Cussegl	2 701.70	
Suprastonza	3 844.10	
President	3 600.—	
Nuder	750.—	
Cumissiuns	1 082.30	
Cussegl da scola	2 075.80	
Pagas al secretariat	72 028.45	
Paga per schubergiar	2 104.60	
Supplement da carischia	19 458.70	
Supplement da famiglia ed affons	2 340.—	
Supplement d'esperienza	8 550.55	
SVS/SI/CCF	8 166.35	
Segirada d'accidents	2 210.45	
Contr. alla segirada da spargn	1 750.—	
Contr. alla segirada da pensiun	2 767.40	133 430.40

Cuosts da biro

Cuosts da viadi e representaziun	4 452.60	
Material e maschinas da biro	5 638.02	
Francatura e vitgira	2 551.80	
Telefon	1 793.25	
Cuosts da banca e schec postal	836.60	
Tscheins per biros e magasins	9 152.—	
Scauldament per biros e magasins	888.75	
Glisch e forza electrica biros e magasins	266.70	
Material per schubergiar	100.50	
Reparaturas ed installaziuns	683.60	26 363.82

Divers cuosts

Biblioteca ed archiv	1 538.75	
Abonnement per gasettas ed archiv	517.65	
Inserats	1 278.85	
Propaganda generala, rapport annual, scartiras d'orientaziun	3 208.70	
Lavurs tras tiarzas persunas	250.—	
Tscheins passivs	452.40	
Segirada da fiug	374.05	
Cuosts divers secretariat	228.20	7 848.60

Subsidis

Subsidis regulars

Società Retorumantscha	5 150.—	
Uniun dals Grischs	5 150.—	
Renania	5 150.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	5 150.—	
Uniun da Scripturs Romontschs	1 400.—	
Cumünanza Radio Rumantsch	200.—	22 200.—

Subsidis supplementars

Società Retorumantscha	2 650.—	
Romania	12 750.—	
Uniun dals Grischs	8 600.—	
Renania	2 850.—	
Uniung Rumantscha da Surmeir	3 800.—	30 650.—

Per survetsch da referats 1 015.—

Per la fatscha da nos vitgs 3 020.—

Divers subsidis

USR per studis	900.—	
USR per cumissiun litterara	700.—	
USR per ovras litteraras novas	4 350.—	
USR per seradas romontschas	672.—	
UdG per «L'aviöl» e «Dun da Nadal»	850.—	
A particulars	2 825.—	
Renania per «Dun da Nadal»	850.—	
UdG per «Il pled puter»	5 000.—	16 147.—

Scoletta

Pagas alla mussadras	54 411.70	
Paga per schubergiar scolettas	4 160.40	
Paga all'inspectura	984.80	
Supplement da carischia	14 132.35	
Supplement d'esperienza	641.20	
SVS/SI/CCF	5 081.80	
Segirada d'accidents	1 206.25	
Provediment per mussadras	1 785.45	
Cuosts da viadi per survigilanza	763.50	
Cuosts da viadi per mussadras	290.50	
Ediziun «La Scoletta»	1 027.05	
Cumpra da material e mobiglias	1 050.—	
Tscheins scolettas	6 416.—	
Scauldament per scolettas	762.86	
Glisch e forza electrica scolettas	182.90	
Material per schubergiar scolettas	50.—	
Reparaturas scolettas	219.—	
Subsidis a scolettas	15 800.—	
Cuosts divers scolettas	80.90	109 046.66

Cuors mussadras

Pagas per instrucziun	36 077.30	
Supplement da carischia	5 614.65	
Supplement d'esperienza	860.60	
SVS/SI/CCF	1 045.85	
Segirada d'accidents	692.50	
Material e mieds didactics (ord reserva 395.—)	3 403.73	
Tscheins	6 422.—	
Scauldament	1 124.19	
Glisch e forza	236.60	
Reparaturas	80.75	
Economia	6 711.05	
Cuosts divers (ord reserva 3 862.20)	2 142.—	64 411.22

Cuors specials per mantener il lungatg

Pil teater	4 200.20	
Per cuors da lungatg	14 522.55	
Cuors en scola	3 731.—	
Cuors audiovisuals	31 937.15	
La Punt	1 500.—	55 890.90
		<u>470 023.60</u>

Entradas

Subsidis e contribuziuns

Subsidi dalla Confederaziun	190 000.—	
Subsidi dil Cantun	120 000.—	
Contribuziun dallas vischnauncas	4 096.90	314 096.90

Entradas ord investiziuns

Tscheins	303.90	
Tscheins ord fonds	850.—	1 153.90

Entradas diversas

Contribuziuns publicas per scolettas	19 278.40	
Marcau da Cuera	10 000.—	
Marcau da Turitg	2 000.—	
Taxa dils scolarets	2 304.75	
Contribuziuns scolaras cuors mussadras	22 500.—	
Cuors da lungatg	11 327.50	
Marcau da Cuera per instrucziun romontscha	2 000.—	
Entradas diversas	20.—	
Donaziun Societad da Banca Svizra per cuors audiovisuals	18 493.40	
Acziun Ovras da Domat SA	10 000.—	
Restituziun supplementara per affons	1 680.—	
Scuntraziun cuosts per ediziuns	22 212.15	
Entradas per documentaziuns	385.15	122 201.35
		<u>437 452.15</u>

B. Quen per las ediziuns

Expensas

Cuosts per ediziuns

Cudischs OSL e LR	10 913.65	
Reediziun Voc. tudestg-romontsch sursilvan	8 050.10	
Reediziun Dicziunari tudaistg-rumantsch ladin	14 476.60	
Bettina vain darcheu sana (ord reserva 2 000.—)	4 217.55	
Carius e Bactus (reserva 2 000.—)	8 456.50	
Tü ed eu da pè a cheu (reserva 5 000.—)	17 507.—	
Canzuns	1 373.75	
Mieu prüm dicziunari (reserva 5 000.—)	16 807.30	
Divers	18 007.90	99 810.35

Cuosts secundars

Scuntraziun cuosts secretariat	22 212.15	
Propaganda	763.75	
Sminuaziun da valeta	9 270.95	32 246.85
		<u>132 057.20</u>

Entradas

Contribuziuns

Pro Helvetia per:

Carius e Bactus 2 000.—

Tü ed eu da pè a cheu 4 000.—

Mieu prüm dicziunari 5 000.—

Bettina vain darcheu sana 1 500.—

Cuminonza pil bien cudisch da giuvenils per:

Bettina vain darcheu sana 2 000.—

Carius e Bactus 2 000.—

Tü ed eu da pè a cheu 2 000.—

Miu prüm dicziunari 2 000.—

Fondo Augustin per Mieu prüm dicziunari 2 000.— 22 500.—

Vendita

Divers cudischs 76 654.82

Augment debiturs 2 194.75

101 349.57

Quen general

Cuosts 470 023.60

Entradas 437 452.15

Avanzament 32 571.45

Quen d'ediziuns

Cuosts 132 057.20

Entradas 101 349.57

Deficit 30 707.63

Bilanza

Activas

Cassa	691.95	
Schec postal	14 687.—	
Debiturs divers	346.25	
Debiturs dallas ediziuns	13 289.95	
UdG per Ouvras Peider Lansel	2 970.—	
Participaziun Radio Turitg	200.—	
Cudischs avon maun	48 379.30	80 564.45
	<hr/>	
Maschinas da biro	1.—	
Mobiglias da biro	1.—	
Mobiglias en scoletta	1.—	
Biblioteca LR e Caviezel	1.—	4.—
	<hr/>	
Activas transitoricas		10 645.—
Deficit		180 451.45
		<hr/>
Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Legat per scribents malsauns	828.15	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	17 828.15
	<hr/>	
		289 493.05

Passivas

Quen current banca cantunala	47 302.65	
Crediturs divers	39 199.05	
Cassa da spargn persunal LR	12 101.60	98 603.30
	<hr/>	
Emprest Fond naziunal per vocabulari	33 970.—	
Emprest Fond naziunal per Ouvras Lansel	5 346.—	39 316.—
	<hr/>	
Passivas transitoricas		17 169.90

Reservas per intents specials

Per ediziuns linguisticas	74 000.—	
Per ediziuns commemorativas	4 000.—	
Publicaziuns per affons	4 525.60	
Per ovras litteraras novas	2 400.—	
Cumissiu da cant	1 500.—	
Cuors mussadras	13 153.10	
Donaziun Societad da Banca Svizra per vocabulari sursilvan	10 000.—	
Per las scolettas	3 405.—	
Donaziun Banca cantunala Grischuna per vocabulari sursilvan	10 000.—	
Cudisch da scola Sutselva/Plaun	2 200.—	
Lectura Sutselva/Plaun	1 392.—	116 575.70

Legat dr. Pieder Tuor	2 000.—	
Legat per scribents malsauns	828.15	
Legat dr. Felix Calonder	15 000.—	17 828.15
		<u>289 493.05</u>

Rapport de revisiun

En la funcziun d'uffeci da controlla da Vossa societad vein nus controllau la bilanza, fatga per ils 31 da december 1973, sco era ils quens da gudogn e sperdita per il temps digl'emprem da schaner entochen ils 31 da december 1973.

La bilanza siara da mintga vart cun frs. 289 493.05. Il quen da gudogn e sperdita dil quen general muossa ina sperdita da frs. 32 571.45 ed il quen d'ediziuns ina da frs. 30 707.63.

Nossa controlla ha mussau ch'ils cudischs ein menai bein ed en uorden. Sin fundament da nossa controlla e dallas informaziuns retschevidas essan nus persuadi che la presentaziun dil resultat da gestiun e dalla situaziun dalla facultad corrispunda allas prescripziuns legalas e statutaricas. Nossa controlla dat buca caschun a remarcas specialas.

Ils detagls davart las dimensiuns da nossa controlla e las constataziuns fatgas ein francai en nies rapport separau.

Sin fundament dils resultats da nossa controlla proponin nus d'acceptar il present quen annual e la bilanza.

Cuera, ils 17 d'avrel 1974

IGL UFFECI DA CONTROLLA

Il revisur dessignaus dalla
controlla da finanzas dil
Cantun Grischun:
Ch. Cavegn